

Фізична особа- підприємець

Лесюк Віталій Володимирович

м. Львів, вул. Патона б 2/3 кв. 35 79040 lesyukvitaly@ukr.net
ІПН 2576010251 Р/р (IBAN) UA 22 325365 0000002600401605158

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату
Чортківської міської територіальної громади до 2030 року "

Розробник ФОП ЛЕСЮК В.В. магістр державного управління

м. Чортків 2021

Зміст

Список скорочень	2
Вступ	3
1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування	4
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено.....	9
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.....	34
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом	39
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	42
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	47
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	56
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	59
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	63
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію.....	64

Список скорочень

ГДК – Гранично допустима концентрація

ДДП – Документ державного планування

МСБ – Малий та середній бізнес

ОВНС – Оцінка впливу на навколишнє середовище

ПАТ – Публічне акціонерне товариство

РГ – Робоча група

СЕО – Стратегічна екологічна оцінка

ТПВ – Тверді побутові відходи

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) - процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі - ДДП) для довкілля. СЕО, як інструмент планування сприяє якості розробленню планів, програм, стратегій тощо.

СЕО – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку.

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

Практичним інструментом реалізації регіональної політики енергоефективності, виконання завдань зі збереження енергетичних ресурсів та створення безпечних екологічних умов для життєдіяльності населення та адаптації до змін клімату виступає План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Чортківської міської територіальної громади до 2030 року (далі – ПДСЕРК).

План розроблений з урахуванням вимог Конституції України, Закону України «Про ратифікацію Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату» від 29.10.1996 року № 435/96-ВР; Закону України «Про ратифікацію Паризької угоди» від 14.07.2016 року № 1469-VIII; Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII; Закону України «Про енергетичну ефективність будівель», від 22.06.2017р. № 2118-19; Закону України «Про енергозбереження», прийнятий Верховною Радою України від 01.07.1994р. № 74/94-ВР; Закону України «Про Фонд енергоефективності» від 08.06.2017 року № 2095-19; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентноспроможність» від 18.08.2017 року №605-р.; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» від 07.12.2016 року №932-р.; Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» від 06.12.2017 року №878-р.; Протокольного рішення КМУ «Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року» від 18.07.2018; «Угода мерів щодо сталого розвитку та захисту клімату» - загальноєвропейська ініціатива з підвищення ефективності міського господарства та зменшення викидів вуглекислого газу (CO₂), ініційована Європейською Комісією, від 15.01.2009.

Ініціатором розробки програми виступила Чортківська міська рада.

“ План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Чортківської міської територіальної громади до 2030 року ” розроблений з метою забезпечення сталого розвитку МТГ до 2050 року шляхом створення комфортних умов проживання мешканців, підвищення якості наданих послуг, пом'якшення та адаптації до негативних наслідків змін клімату, з одночасним зниженням енергозатратності міської інфраструктури та скороченням викидів CO₂.

Основні завдання ПДСЕРК:

- Забезпечення енергетичного переходу Чортківської МТГ до вуглецево нейтральної громади до 2050 року;

- Створення умов для комфортного проживання мешканців громади, підвищення якості житлово-комунальних, забезпечення належного функціонування систем життєзабезпечення, інфраструктури та об'єктів благоустрою громади.

ПДСЕРК базується на основі аналізу енергобалансу міста, оцінки вразливості до зміни клімату та визначення кліматичних ризиків, визначає стратегічні рішення, окреслює цілі, та передбачає план заходів щодо їх реалізації.

В таблиці 1.1 наведено основні напрями та першочергові заходи від реалізації Плану.

Таблиця 1.1

Напрями та першочергові заходи Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Чортківської міської територіальної громади до 2030 року

Назва проекту/заходу	Зміст заходу
Заходи з пом'якшення до зміни клімату	
Муніципальні будівлі	
Запровадження системи енергоменеджменту в бюджетних будівлях	Удосконалення системи енергоменеджменту, встановлення лімітів споживання ПЕР, закупівля програмного забезпечення, навчання персоналу, проведення інформаційних заходів
Підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної сфери (дошкільні навчальні заклади)	Реконструкція системи освітлення, заміна вікон та дверей, утеплення зовнішніх стін, ізоляція горища та підлоги, відновлення термоізоляції труб опалення
Підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної сфери	Реконструкція системи опалення, використання теплових насосів, заміна теплових котлів на більш ефективні
Використання відновлювальних джерел енергії в бюджетних будівлях	Впровадження системи ГВП з сонячними колекторами, використання теплових насосів
Підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної сфери (загальноосвітні заклади)	Реконструкція системи освітлення, заміна вікон та дверей, утеплення зовнішніх стін, ізоляція горища та підлоги, відновлення термоізоляції труб опалення
Підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної сфери (заклади охорони здоров'я)	Реконструкція системи освітлення, заміна вікон та дверей, утеплення зовнішніх стін, ізоляція горища та підлоги, відновлення термоізоляції труб опалення
Підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної сфери (інші бюджетні установи)	Реконструкція системи освітлення, заміна вікон та дверей, утеплення зовнішніх стін, ізоляція горища та підлоги, відновлення термоізоляції труб опалення
Муніципальні обладнання/об'єкти	
Використання енергоефективного обладнання	Заміна існуючого енергообладнання на енергозберігаюче на водопровідних насосних станціях, підвищувальних насосних станціях, водозабору
Використання енергоефективного обладнання	Заміна існуючого енергообладнання на енергозберігаюче на каналізаційних насосних станціях, каналізаційних очисних споруд
Зменшення непродуктивних втрат	Реконструкція водопровідних мереж з метою зменшення витоків
Використання енергоефек-	Переведення освітлення на енергозберігаючі лампи

тивного освітлення виробничих приміщень	
Муніципальне громадське освітлення	
Реконструкція зовнішнього освітлення	Заміна ліхтарів на світлодіодні ліхтарі, технічне обслуговування світлоточок
Запровадження системи інтелектуального управління освітленням «Розумне світло»	Створення системи автоматизованого та диспетчерського управління і контролю міським зовнішнім освітленням
Третинний сектор (малий та середній бізнес, сфера обслуговування).	
Запровадження енергоефективного освітлення	Заміна електричних ламп на енергозберігаючі та встановлення автоматичних систем керування освітленням у будівлях третинного сектору;
Використання енергоефективного технологічного обладнання.	Заміна наявного технологічного обладнання на більш енергоефективне
Впровадження енергозберігаючих заходів в будівлях третинного сектору	Заходи, спрямовані на реконструкцію систем опалення, погодного регулювання, усунення теплових втрат у неопалювальних приміщеннях;
Впровадження енергозберігаючих заходів в будівлях третинного сектору	Утеплення зовнішніх стін, заміна віконних конструкцій у будинках третинного сектору;
Житлові будівлі	
Просвітницькі кампанії з інформування мешканців щодо енергозберігаючих заходів та маловартісні заходи	Інформаційні кампанії, впровадження маловитратних заходів
Стимулювання мешканців до використання у домогосподарствах енергоощадних пристроїв освітлення та побутової техніки	Заміна ламп розжарювання на енергозберігаючі на сходових клітках та у власних оселях мешканців будинків
Впровадження енергозберігаючих заходів в житлових будівлях (індивідуальна та багатоквартирна забудова)	Утеплення фасадів житлових будинків, заміна вікон на енергоефективні
Комплексна термомодернізація пілотних житлових будівель (ОСББ)	Утеплення фасаду, даху, цоколю, заміна вікон та дверей, встановлення ІТП, промивка, гідравлічне балансування системи, заміна вікон на сходових клітках, відновлення теплової ізоляції трубопроводів, ремонт покрівель, заходи з санації інженерних мереж
Використання "зеленої енергетики"	Виробництво сонячної електроенергії та виробництво електроенергії на вітрових станціях, використання теплових насосів
Транспорт	
Технічне переоснащення парку комунального транспорту	Закупівля нових більш ефективних транспортних засобів, переведення транспорту на біопаливо
Підвищення ефективності роботи пасажирського транспорту	Розроблення нової схеми руху, оновлення парку автобусів
Використання велотранспорту	Формування веломережі, розвиток велопарковок, заохочення до здорового способу життя

Використання гібридних та електромобілів	Перехід транспорту комунальних підприємств, громадського транспорту та автопарку міської ради на гібридні та електромобілі
Технічне переоснащення парку приватного транспорту	Закупівля нових більш ефективних транспортних засобів, використання електромобілів, переведення транспорту на біопаливо
Технічне переоснащення парку комунального транспорту	Закупівля нових більш ефективних транспортних засобів, переведення транспорту на біопаливо
Заходи з адаптації до зміни клімату	
Захист населення і територій Чортківської міської територіальної громади у разі виникнення надзвичайних ситуацій на	Моніторинг надзвичайних ситуацій, прогнозування імовірності їх виникнення та визначення показників ризику. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, зменшення збитків і втрат у разі їх виникнення, ефективна ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Удосконалення оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру. Удосконалення системи інженерного захисту Чортківської міської територіальної громади. Покращення стану інформування населення про загрозу чи виникнення надзвичайних ситуацій та його дій у цих ситуаціях
Охорона і раціональне використання водних ресурсів	-Приведення до нормативних вимог зон санітарної охорони та водоохоронних зон джерел питного водопостачання; -Проведення оцінки екологічного та гігієнічного стану джерел питного водопостачання на відповідність установленим вимогам, -Проектування та винесення в натуру прибережно захисних смуг річок та водойм громади за межами населених пунктів, -Здійснення робіт з благоустрою, розчистки та поліпшення санітарного, екологічного стану струмків та водойм; - Створення на берегах місцевих водойм, річок зон масового відпочинку жителів Чортківської МТГ, з дотриманням санітарних та екологічних норм; Проектування та винесення в натуру прибережно захисних смуг річок та водойм громади за межами населених пунктів; Очистка водоймищ на території міста, - Укріплення берегів водних об'єктів у межах населених пунктів, -Очистка та дезінфекція громадських криниць, - Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт каналізаційних станцій, очисних споруд та мереж;
Впровадження заходів у сфері поводження з побутовими відходами	Ліквідація стихійних сміттєзвалищ та недопущення їх утворення; - Забезпечення максимального охоплення житлових будинків приватного сектора централізованим вивезенням ТПВ; - Забезпечення екологічно безпечного збирання та перевезення ТПВ; -Придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору та транспортування побутових відходів - Впровадження роздільного збору ТПВ; - Облаштування, будівництво та капітальний ремонт сучасних контейнерних майданчиків; - -Будівництво сміттєсортувальної лінії на території міського сміттєзвалища; - Компостування органічних відходів на території міського сміттєзвалища; - Влаштування станції компостування листя- Впровадження пое-

	тапного переходу торгівельної мережі на використання паперової тари; -Реконструкції та забезпечення надійної експлуатації полігону ТПВ.
Програми боротьби з карантинними рослинами	Організація обстеження території ОТГ (встановлення фактичної території та розробка карти вогнищ розповсюдження наявних карантинних рослин із визначенням їх площ) - Організація проведення ліквідації карантинних рослин на визначених територіях (проведення ліквідації карантинних рослин механічним та хімічним способом, висаджування багаторічних рослин на територіях уражених карантинними рослинами) - Організація та проведення інформаційно – роз'яснювальної роботи серед населення.
Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів	Розробка схем місцевої екологічної мережі; Видалення аварійних дерев та санітарна обрізка (кронування) старовікових дерев, виготовлення схеми зеленого господарства, проведення інвентаризації зелених насаджень, відновлення та збереження зелених насаджень міста, утримання існуючих парків, та створення нових зелених зон; , формування відповідного дендрологічного складу зелених насаджень, організація робіт зі створення та експлуатації зелених зон міста
Екологічна просвіта та інформування для сталого розвитку	Висвітлення про стан довкілля та популяризація екологічних цінностей, проведення планомірної, комплексної просвітницької діяльності з питань екологічної безпеки, захисту довкілля та сталого розвитку, організація та проведення науково- практичних конференцій, семінарів, круглих столів з питань екологічної безпеки та сталого розвитку в процесі екологічної просвіти, виготовлення методичних посібників, методичних рекомендацій, навчально-дидактичних матеріалів, науково-популярних видань, що розкривають зміст, форми та методи екологічної освіти та виховання, передбачити створення спеціальних випусків теле - та радіопрограм, розділів в друкованих засобах, - підготовка регулярних публікацій з пропаганди екологічних знань та вивчення природоохоронного законодавства, створення екологічних кабінетів у навчальних закладах громади, реалізація екологічних програм Чортківської МТГ, сприяння громадським організаціям в організації екологічних заходів

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Чортківська МТГ розташоване у лісо-степовій зоні Західно-Подільської області, в долині річки Серет — лівої притоки Дністра. Координати міста 49°1.0254' пн.ш. 25°47.8824' сх.д., Відстань до Тернополя залізницею - 90 км, автошляхами - 78 км., до Києва автошляхами - 480 км. Площа громади 127,5 км².

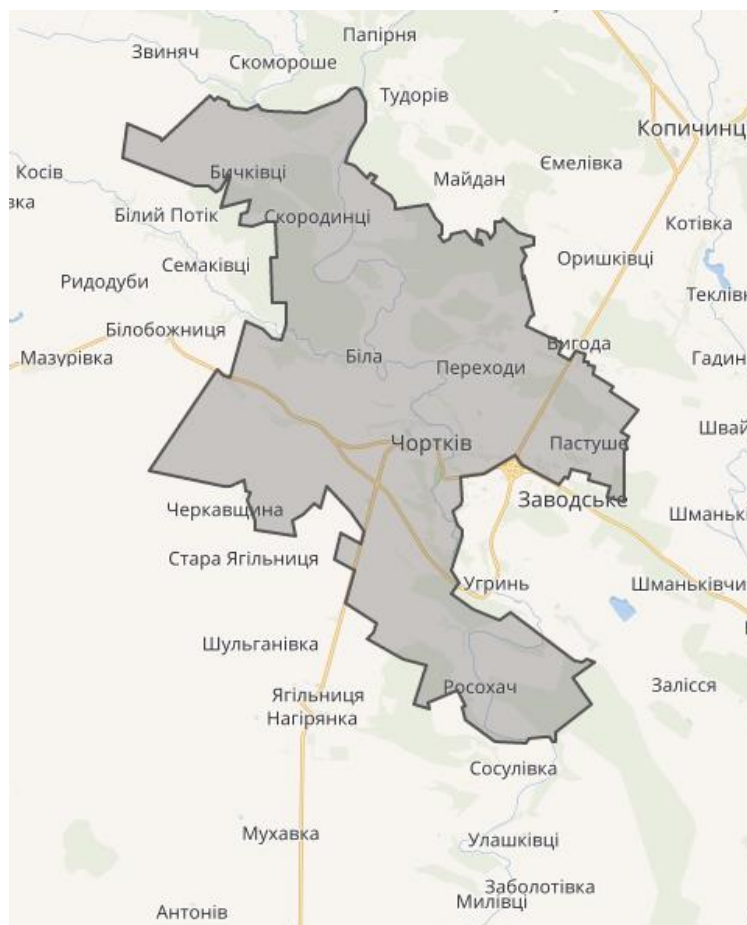

Рис. 2.1. Карта Чортківської МТГ

Чортків лежить на Західно-Подільському плато в межах Тернопільської структурно-пластової рівнини на висоті 262 м над рівнем моря. Для рельєфу району (на формування його впливають карстові процеси) характерні хвилясті балочні рівнини, посічені ярами. Місто знаходиться в кліматичному районі Тернопільщини, який називають "теплим Поділлям".

Корисні копалини району представлені будівельними матеріалами та сировиною для їх виробництва. Це поклади осадового походження, вапняки, пісковики, піски будівельні, глина, гравійногличникові матеріали, гіпс. Ліси займають 12 % території району, їх площа становить 10,8 тис. га, із запасом деревини

1780,4 тис. м³. На території Чортківського району переважають чорноземні та сірі опідзолені ґрунти. Висока родючість земель і сприятливі кліматичні умови сприяють розвитку вирощування сільськогосподарських культур. Чисельність постійного населення Чортківської міської територіальної громади на початок 2020 року склала 32487 осіб. За віковою структурою переважає населення поза 45 років – 44,8 %; кількість мешканців у віці до 35 років складає 31,5%; у віці 36-44 років – 23,7%. Із загального числа мешканців громади кількість чоловіків складає 49,1%; жінок – 50,9%.

Відстань від Чорткова до міст:

- Тернопіль 76 км;
- Чернівці 88 км;
- Івано-Франківськ 110 км;
- Хмельницький 111 км;
- Рівне 215 км;
- Вінниця 241 км;
- Київ 480 км.

Кліматичні умови м. Чорткова є сприятливими впродовж всіх сезонів року: помірно-континентальний вологий клімат, лагідний влітку та м'який взимку. Середня тривалість безморозного періоду складає 166 днів на рік, вегетаційного періоду – 215-220 днів на рік.

Таблиця 2.1

Кліматична характеристика за середньорічними даними

	Показник	Значення	
Температура повітря t°С,	середньорічна	7,3°С	
	абсолютний мінімум	- 32°С	
	абсолютний максимум	39°С	
Опалювальний період	середня t°С	- 0,3°С	
	його тривалість	185 діб	
	зимова вентиляційна t°С	- 8,7°С	
	тривалість безморозного періоду	166 діб	
Глибина промерзання ґрунтів:	середня	47 см	
	максимальна	75 см	
Опади	річний рівень	561 мм	
	добовий/спостережений максимум опадів (по МС «Тернопіль»)	39 мм /106 мм	
Сніговий покрив	число днів зі сніговим покривом	81 днів	
	висота із найбільших за зиму (по МС «Тернопіль», на відкритій місцевості)	15 см,	
	максимальна (по МС «Тернопіль», на відкритій місцевості)	42 см	
	відсоток зим з відсутністю стійкого снігового покриву	24 %	
Відносна вологість повітря		78%	
Домінуючі напрямки вітру за рік та їх повторюваність	Пн-Зх	35,8%	
	Пд-Сх	24,1%	
Вітер	Середньорічна швидкість		2,8 м/с
	Найбільші швидкості, можливі 1 раз за:	1 рік	22 м/с
		5-10 років	26-28 м/с

		15-20 ро- ків	29-30 м/с
Кількість днів (серед- ня/найбільша) з:	туманами		47
	заметілями		11
	грозами		31
	градом		1,7

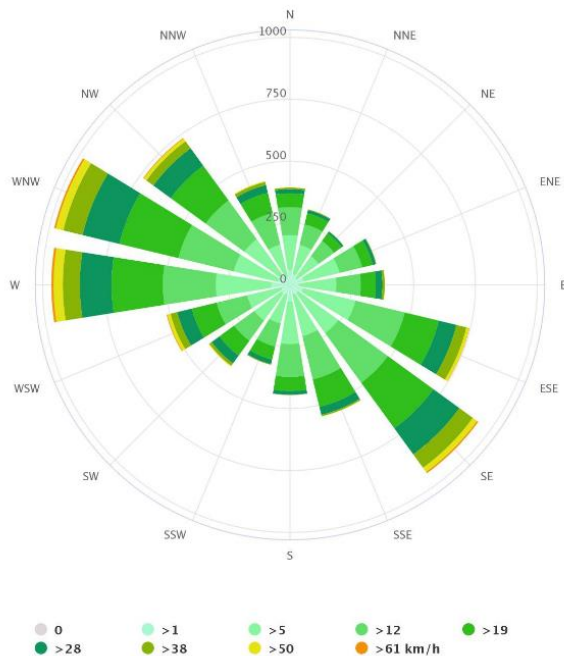

Рис. 2.2. Роза швидкості та напрямку вітрів міста Чортків

Таблиця 2.2

Середньомісячна температура повітря міста Чорткова за 2016–2020 рр. (°C)

Місяці	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Січень	-3,9	-5,7	-1,6	-3,7	+0,2
Лютий	+3,3	-1,8	-3,8	+1,2	+2,1
Березень	+4,5	+6,1	-0,7	+5,4	+5,0
Квітень	+11,8	+9,1	+14,3	+9,7	+9,5
Травень	+14,5	+14,1	+17,1	+14,2	+11,7
Червень	+16,0	+18,8	+18,7	+21,5	+18,9
Липень	+20,2	+19,5	+19,7	+19,2	+19,4
Серпень	+20,4	+20,8	+20,8	+20,6	+20,6
Вересень	+17,7	+14,6	+15,7	+15,8	+16,5
Жовтень	+6,3	+9,5	+10,5	+10,2	+11,9
Листопад	+1,4	+3,3	+2,0	+6,1	+4,1
Грудень	-1,2	+1,4	-1,7	+1,8	+0,7

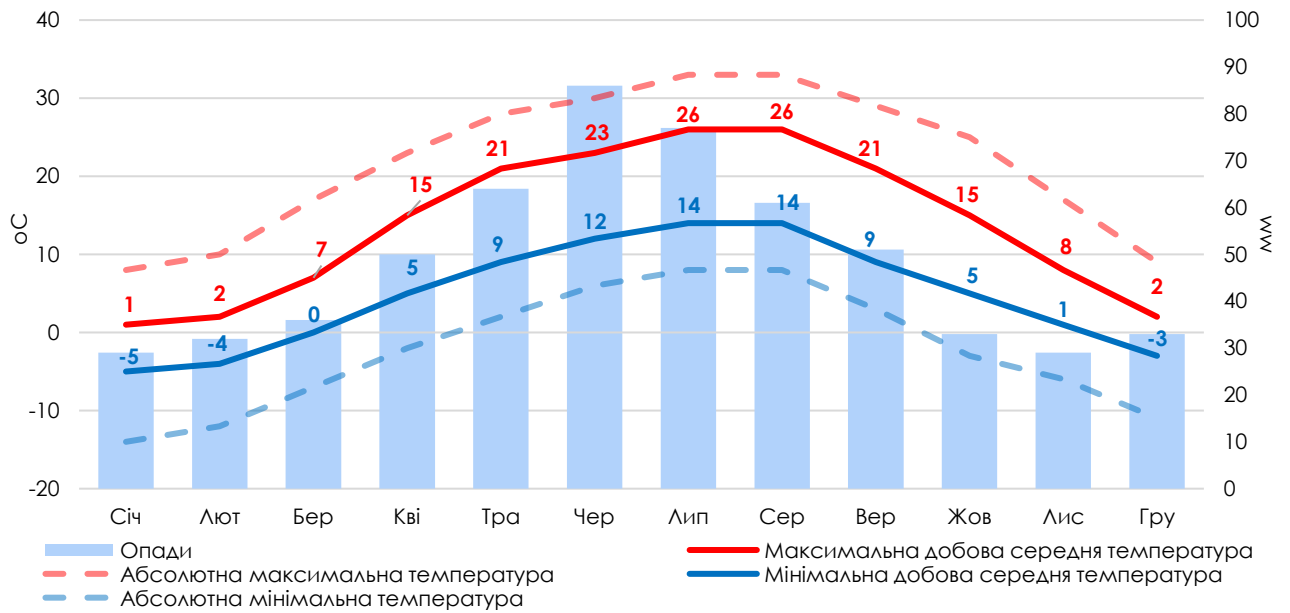

Рис. 2.3. Середні температури і опади

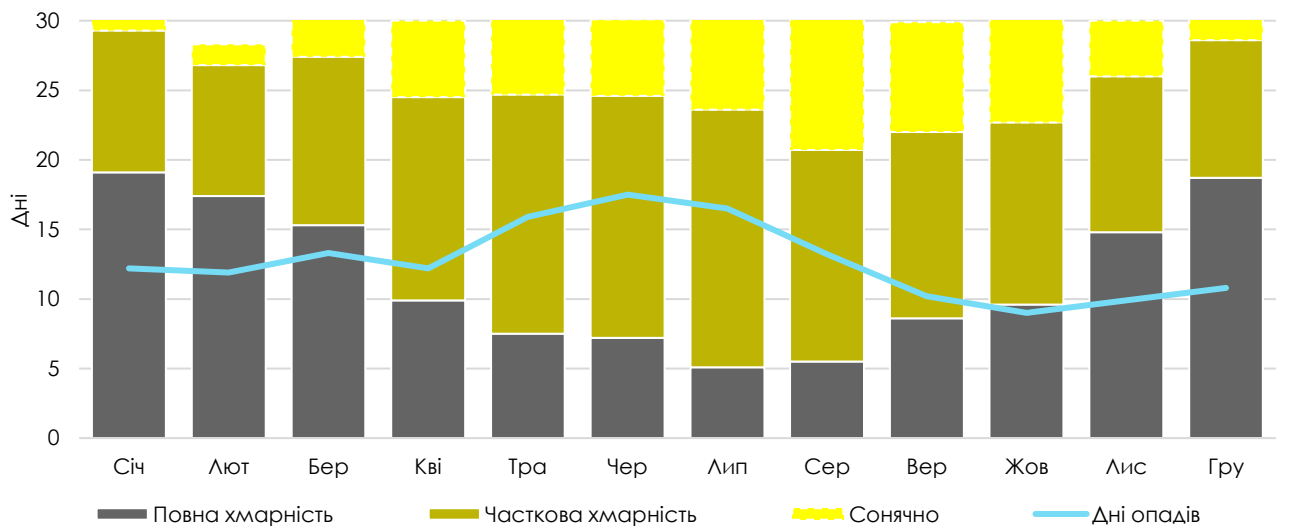

Рис. 2.4. Сонячні, похмурі і дні опадів

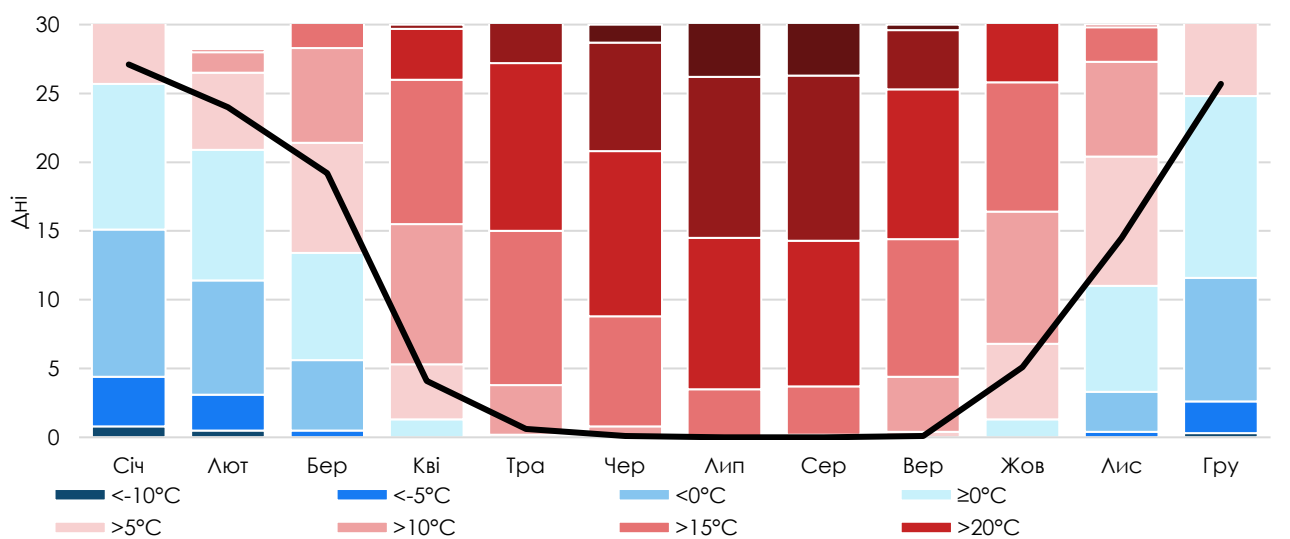

Рис. 2.5. Максимальні температури

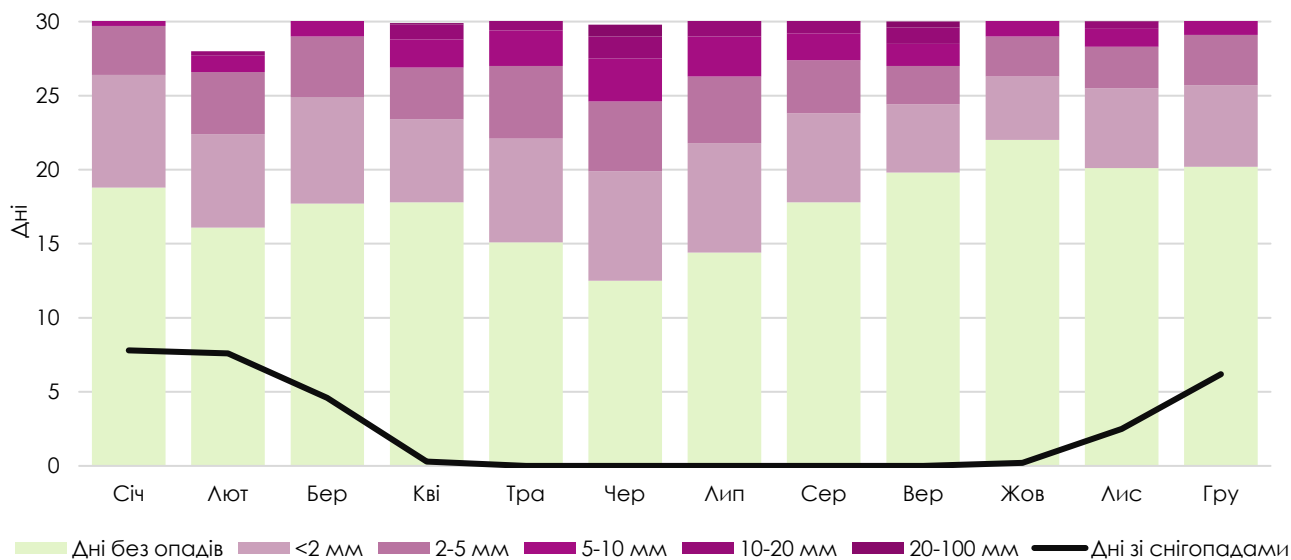

Рис. 2.6. Кількість опадів

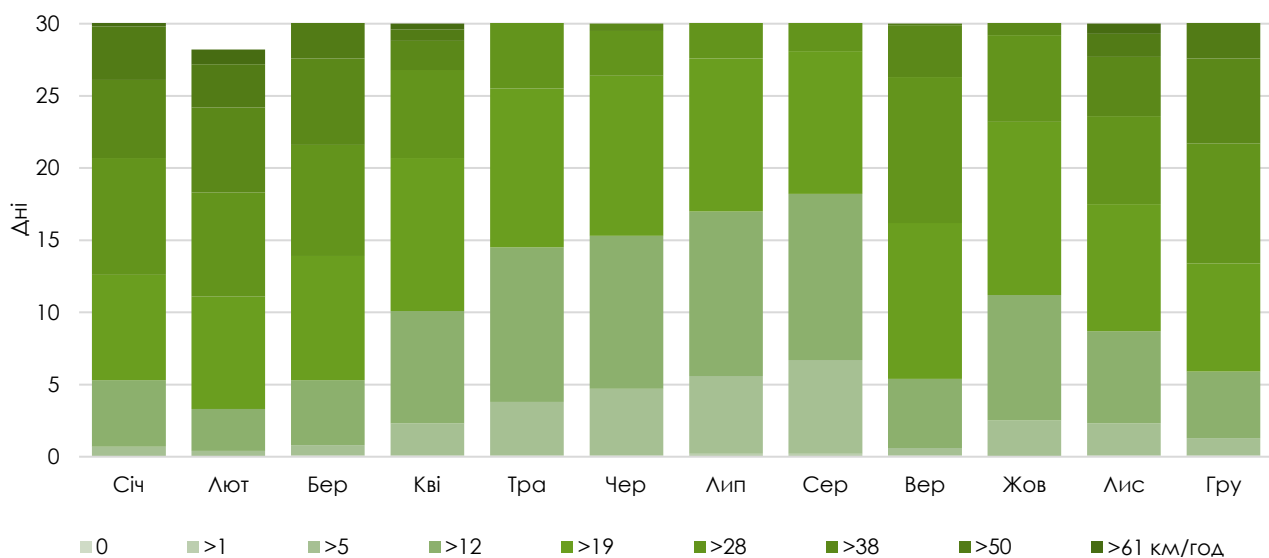

Рис. 2.7. Швидкість вітру

Атмосферне повітря

Одним із визначальних чинників стану атмосферного повітря території є її метеорологічні характеристики, що визначають умови розсіювання шкідливих речовин в атмосферному повітрі. За метеорологічними умовами місто відноситься до територій з високим потенціалом забруднення атмосферного повітря та досить несприятливими умовами розсіювання промислових викидів (Районування України за потенціалом забруднення).

Стан атмосферного повітря міста залежить від обсягів забруднюючих речовин стаціонарних та пересувних джерел забруднення.

Таблиця 2.3

Обсяги викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами в атмосферне повітря у 2016 р.

Адміністративно-територіальна одиниця	Обсяги викидів, тонн		Збільшення/зменшення викидів у 2016р. проти 2015р., тонн	Обсяги викидів у 2016р. до 2015р., %	Викинуто в середньому одним підприємством, тонн
	2016р.	2015р.			
Чортківський район	921,2	728,8	192,4	126,4	83,7
м. Чортків	167,6	86,0	81,6	194,9	12,0

Таблиця 2.4

Викиди основних забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів (т)

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
Усього забруднюючих речовин, тому числі:	69,9	86,0	167,6
метали та їх	3,4	3,4	0,1
речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	11,4	18,9	61,4
сполуки азоту	6,8	6,8	8,6
діоксид та інші сполуки сірки	5,2	4,1	24,2
оксид вуглецю	22,8	37,4	59,9
неметанові леткі органічні сполуки	3,0	3,6	3,7
метан	17,3	11,8	9,7
хлор та його сполуки	0,0	0,0	0,0
Крім того, вуглецю діоксид	7432,7	5859,9	6709,1

В результаті діяльності підприємств в атмосферне повітря викидаються такі види забруднюючих речовин (основні): формальдегід, двооксид азоту, оксид азоту, двооксид сірки. Крім того спостерігається забруднення повітря пилом.

Таблиця 2.5

Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі міст*

Назва забруднюючої речовини	ГДК, мг/м ³	Середня концентрація, мг/м ³	Максимальна з разових концентрацій, мг/м ³
Пил	0,5	0,54	0,6
Діоксид сірки	0,5	0,22	0,24
Діоксид азоту	0,2	0,07	0,072
Формальдегід	0,035	0,01	0,01

За даними департаменту екології та природних ресурсів на обліку знаходяться 67 об'єктів господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих атмосферне повітря речовин на території м. Чортків.

Суттєвим джерелом забруднення атмосферного повітря у місті залишаються пересувні джерела, що перш за все зумовлене збільшенням автотранспорту, погіршенням технічного стану автомобільного парку, незадовільною якістю пального, відставанням темпів розвитку вулично-шляхової мережі, труднощами

* за даними Державної установи «Тернопільський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України»

щодо контролю великої кількості автотранспорту як джерела забруднення атмосфери.

Таблиця 2.6

Викиди основних забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від пересувних джерел (т)*

Показник	2014 р.		2015 р.	
	обсяги викидів	у т.ч. від автотранспорту	обсяги викидів	у т.ч. від автотранспорту
Усього забруднюючих речовин, у тому числі:	894,7	887,2	871,6	860,1
речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	13,2	12,9	13,7	13,3
сполуки азоту	99,6	95,8	99,9	94,5
діоксид та інші сполуки сірки	9,9	9,7	10,3	9,9
оксид вуглецю	673,0	670,1	657,4	652,7
неметанові леткі органічні сполуки	96,2	95,9	87,5	86,9
метав	2,7	2,7	2,7	2,7
бенз(а)пірен	0,1	0,1	0,1	0,1
Крім того, вуглецю діоксид	10549,3	10366,0	10191,0	9891,2

Найбільше скупчення автомобілів та найбільш інтенсивний рух транспорту спостерігається у центральній частині Чорткова, а також на кільцевій розв'язці при в'їзді до міста і на основних вулицях: Копичинецькій, Незалежності, С. Бандери. Протягом року найбільше забруднення спостерігається в осінні місяці, що пов'язано із поживленням автомобільного руху, а найменше – в зимові. При цьому можна виділити особливо проблемні місця, де показники вмісту пилу у повітрі та загальної загазованості перевищують гранично допустимі концентрації: перехрестя вулиць Незалежності, Ягільницької та Володимира Великого, вулиць С. Бандери та Гончара, вулиць Незалежності та Шевченка, район автостанції.

Більшість вулиць міста мають асфальтове покриття низької якості. По таких дорогах автомобілі рухаються з перегазуванням, безперервним гальмуванням і прискоренням двигуна. Хімічно агресивні елементи й сполуки, що містяться у викидах, спричиняють руйнування житлових будинків, пам'яток архітектури тощо. Водночас прискорюються процеси корозійного руйнування металоконструкцій, кабельних мереж, металевої покрівлі, втрачають естетичний вигляд пофарбовані фасади будівель.

Отже, одним із головних завдань в питанні охорони атмосферного повітря на території житлової та прирівняної до неї забудови є розподілення транспортних потоків шляхом формування раціональної магістральної мережі вулиць, будівництво проектної ділянки дороги за параметрами I категорії, по якій і проходить автомобільної дороги М – 19 сполученням Доманове-Ковель-Чернівці- Те-

* починаючи з 2016 р. розрахунки щодо викидів забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення відмінні (не передбачені планами ДСС).

реблече для виведення транзитних потоків поза межі сельбищної зони, а також виконання інших рішень, передбачених в проекті генерального плану в розділі «Транспорт».

Регулювання впливу на атмосферне повітря стаціонарних джерел викидів здійснюється шляхом виділення санітарно-захисних зон (далі - СЗЗ) існуючих підприємств та виділення СЗЗ для перспективних промислово-комунальних зон та об'єктів та їх озеленення, впровадження інженерно-планувальних заходів на підприємствах або надання рекомендації з їх перепрофілювання.

Для забезпечення відповідності стану атмосферного повітря санітарним нормам на території житлової забудови регулювання впливу від котелень підприємств тепло-енергопостачання міста здійснюється за рахунок планувально-конструктивних будівельних і технологічних рішень котелень при їх реконструкції та технічному переоснащенні, з впровадженням теплових установок сучасного типу: тепло-гідромеханічні генератори, теплові насоси та інших альтернативних джерел теплопостачання (когенераційні установки, геліосистеми).

Ймовірний стан атмосферного повітря, якщо проєкт ДДП не буде затверджено.

У випадку, якщо проєкт Плану не буде затверджений, а заходи спрямовані на зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря не будуть реалізовані, стан атмосферного повітря на території Чортківської МТГ більш ймовірно залишатиметься на рівні сучасних показників.

Але за умов нарощування об'ємів виробництва промислових підприємств на території МТГ, збільшення бюджетних, комунальних закладів та житлового сектору громади без впровадження заходів Плану, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря:

- без модернізації промислового виробництва, зменшення його енергоємності за рахунок впровадження сучасних інноваційних, енергозберігаючих та екологічно безпечних технологій;
- без зменшення викидів CO₂ в атмосферне повітря при застосуванні енергоефективних заходів;
- без проведення реконструкції котельень по переведенню та переоснащенню на альтернативні види палива, встановлення сонячних колекторів, енергоощадного обладнання в бюджетних, комунальних закладах та в житловому секторі громади;
- без використання альтернативних джерел енергії та сировини, – відбуватиметься збільшення кількості викидів парникових газів від стаціонарних джерел, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу антропогенної діяльності на атмосферне повітря території та, відповідно, на здоров'я населення, що мешкає (перебуває) в межах території МТГ. Погіршення якості атмосферного повітря може призвести до зниження якості екологічних показників стану довкілля. Забруднення атмосферного повітря та накопичення в

ньому шкідливих речовин може проявлятися в зростанні показників захворюваності й смертності від хвороб органів дихання, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу на здоров'я населення, що мешкає (перебуває) в межах МТГ.

Без реалізації заходів, що спрямовані на покращення стану атмосферного повітря – рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все матиме тенденцію зростання, що може знизити рівень комфортного проживання населення.

Водокористування

Поверхневі води представлені акваторією р. Серет та її невеликими безіменними притоками. Окрім того, у північно-західній частині м. Чорткова знаходиться став площею близько 8 га.

Джерелами забруднення водних об'єктів є поверхневий стік, який формується на території приватного сектору, виробничих майданчиках промислових та комунальних підприємств. Значна частина заплави р. Серет зайнята садибами та городами. Города переважно розорані до урізу річки, через що талі і дощові води несуть в русло бруд, отрутохімікати, мінеральні і органічні добрива.

Однак, найбільшим забруднювачем водних об'єктів є Чортківське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства. Його занесено до списку 10-ти підприємств області, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Міські очисні споруди розташовані в південній частині міста по вул. Гранична, у заплаві, на відстані 40-50 м від р. Серет. Установлена виробнича продуктивність КОС – 5,20 тис.м³/добу. Нормативна СЗЗ від споруд 400 м не втримується.

На даний час очисні споруди майже повністю амортизовані, знаходяться у зношеному та аварійному стані. Недостатньо очищені стічні води по береговому випуску через бетонний оголовок з шиббером (стан задовільний) скидаються у р. Серет, що суттєво погіршує екологічний стан річки, створює небезпеку для розташованих нижче за течію населених пунктів.

Основний об'єм відведення і очищення побутових стічних вод здійснюється централізованою системою каналізації. Садибна забудова частково не каналізована, мешканці користуються вигребами. Промислові підприємства після попереднього очищення скидають стічні води у міську каналізацію. Локальні очисні споруди має підприємство «Біллербек-Україна» перо-пухова фабрика. Очисні споруди Чортківського м'ясокомбінату розташовані на вул. Копичинецькій станом на сьогодні не працюють.

Крім скидання недостатньо очищених зворотних вод від комунальних очисних споруд міста на якісний стан водних об'єктів істотно впливає скидання неочи-

щених дощових стоків, які додатково забруднюються через несанкціоновані скиди побутової каналізації приватного сектору.

На відміну від поверхневих, підземні води більш захищені від антропогенного впливу. Однак, їх якість здебільшого залежить від якісних характеристик поверхневого стоку. Забруднення підземного водоносного горизонту пов'язане з порушеннями санітарних вимог щодо обладнання та будівництва вигрібних ям, надвірних вбиралень, гноєсховищ, внесення мінеральних добрив, тощо.

Існуюче водопостачання

Забезпечення потреб міста у воді питної якості здійснюється централізованою комунальною системою водопостачання та локальними системами водопостачання промислових підприємств.

На даний час у комунальній системі водопостачання міста задіяні 6 ділянок водозабірних споруд: водозабір «Нова насосна» (інфільтраційний), водозабір «Стара насосна» (підземний), водозабір «Рудькова балка» (каптаж джерела), водозабір «Гнила балка» (каптаж джерела), водозабір «Камінна балка» (каптаж джерела) та водозабір «Військова частина» (підземний). Централізованим водопостачанням охоплено біля 73% населення міста.

Якість води підтримується відповідно до вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10. Фіксуються незначні відхилення за показниками загальної твердості (за даними КП «Чортківське ВУВКГ»).

Перший пояс зони санітарної охорони джерел забезпечується, частково має огорожу.

Локальні системи з власними водозаборами із підземних джерел (артезіанські свердловини) мають наступні підприємства: підрозділ «Львівська дистанція водопостачання» ст. м. Чортків; підприємство «Біллербек-Україна» перо-пухова фабрика; Чортківське РВП «Агропромтехніка»; ВАТ «Чортківський сирзавод».

Система дощової каналізації

На теперішній час єдиної системи відведення дощових вод в місті не існує. Відведення атмосферних (дощових та талих) вод в місті в основному здійснюється поверхневим способом (по поверхні землі, рельєфу, по тальвегам балок), які скидаються у р. Серет та мережами загально-сплавної каналізації.

На деяких ділянках вулиць: Степана Бандери, Незалежності, Шевченка, Подільська, залізнична на мережах господарчо-побутової каналізації побудовані окремі водоприймальні колодязі. Ці каналізаційні мережі побудовані у 1905р. На сьогодні приймачі опадів замулені і потребують відновлення та реконструкції. Таким чином існуюча система відведення дощових та талих вод у м. Чортків потребує розвитку та вдосконалення за рахунок будівництва мереж як закритого так і відкритого (відкриті водовідвідні лотки) типу. Закриті дощові колектори

влаштуються в основному на території багатоквартирної забудови, у центрі міста, відкриті водовідвідні лотки (канави) - по пониженням, по тальвегам, на озелененій території, в районах садибної забудови з підключенням до закритої дощової каналізації через колодязі з відстійною частиною, зі змінними смітєуловлювачами та спеціальними решітками з метою запобігання замуленню колодязів та колекторів ґрунтом, побутовим та будівельним сміттям.

Уздовж транспортних магістралей скиди неочищених дощових стоків спричиняють забруднення водних об'єктів та ґрунтів важкими металами, токсичними та канцерогенними речовинами від осідання викидів автотранспорту, витікання паливо-мастильних матеріалів, продуктами руйнування твердого дорожнього покриття тощо.

Передбачається також будівництво очисних споруд, в основному локальних (невеликих за площею), із застосуванням індивідуальних проектів і спеціальних конструктивних рішень з впровадженням високоефективних передових технологій по очищенню стоків, передбачається повна очистка поверхневого стоку відповідно з нормами Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами.

Суттєве занепокоєння, в контексті охорони поверхневих та підземних вод від забруднення, викликає питання, яке протягом останніх 10-и років набуло особливої актуальності, – визначення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів міста. Господарське використання земель в межах прибережних захисних смуг регламентується дією Земельного та Водного кодексів України. Згідно Закону України «Про внесення змін до Водного та Земельного кодексів України щодо прибережних захисних смуг» прибережні захисні смуги встановлюються за окремими проектами землеустрою.

У 2005-му році ВАТ «Тернопільводпроект» розробив робочий проект «Встановлення водоохоронних зон р. Серет на території м. Чортків Тернопільської області». Межі водоохоронної зони та прибережної захисної смуги, встановлені відповідно даного проекту та змін до нього (2007 р.), відображені на кресленні «Схема існуючих планувальних обмежень».

Однак, проектом «Встановлення водоохоронних зон р. Серет на території м. Чортків Тернопільської області» не визначені прибережні захисні смуги струмка-притоки р. Серет, який протікає територією населеного пункту, та ставу у північно-західній частині м. Чорткова. Тому, в даному проекті, на Схемі проектних планувальних обмежень, надані містобудівні пропозиції щодо визначення меж прибережних захисних смуг згаданих вище водних об'єктів з урахуванням вимог Водного Кодексу України та рішень щодо планувальної структури прибережних ділянок.

Ймовірний стан водних ресурсів, якщо зміни якщо проєкт ДДП не буде затверджено.

У випадку, якщо проєкт Програми не буде затверджений, а заходи спрямовані на зниження негативного впливу на стан водних ресурсів не будуть реалізовані, в майбутньому існує загроза погіршення якісного стану водних ресурсів через потрапляння забруднених стічних вод до водних об'єктів, подальший розвиток житлової та громадської забудови населених пунктів області, як і виробничо-промислового сектору, спричинятиме техногенне навантаження на водні об'єкти, що розташовані на території Чортківської МТГ.

Відходи

Утворювачами відходів на території міста є: населення, промислові та комунальні підприємства, установи і організації різних форм власності.

Таблиця 2.7

Основні показники утворення та поводження з відходами по м. Чорткову*

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
Утворено відходів I-IV класу небезпеки	3998,4	8067,2	6771,8
у тому числі I-III класу небезпеки	4,2	3,2	3,9
Зібрано, отримано відходів	2222,2	1697,9	1436,6
Утилізовано	3,4	2,4	2,3
Спалено	1,4	-	-
Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти	5962,1	6061,4	4723,7
Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у спеціально відведених місцях чи об'єктах	27061,3	228234,0	232957,7
Спеціально відведені місця та об'єкти видалення відходів, (од)	1	1	1

Паспортизовані сховища токсичних промислових відходів на території м. Чортків відсутні і до реєстру місць видалення відходів (МВВ) області не включені.

Протягом останніх років на підприємствах міста пестициди не використовуються, склади відсутні. Пестициди завозяться тільки на ті підприємства, які проводять їх роздрібну реалізацію в обмеженій кількості і зберігаються безпосередньо у пунктах реалізації в заводській упаковці. До них відносяться засоби захисту рослин та добрива, а також супутні товари по догляду за присадибними ділянками.

Окремою проблемою не тільки місцевого, а й регіонального значення, залишається питання поводження з твердими побутовими відходами – санітарна очистка населеного пункту.

Земельні ресурси населеного пункту зазнають негативного впливу від накопичення побутових відходів, значна частина яких могла б знайти застосування як вторинна сировина. Негативним санітарно-гігієнічним фактором є наявність міського сміттєзвалища, яке розташоване на південь від центральної частини міста на підвищеному плоскогір'ї. Сміттєзвалище не відповідає елементар-

* наведено дані від економічної діяльності підприємств та організацій, та з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах

ним екологічним та санітарним нормам поводження з відходами, на даний час не використовується (видалення твердих побутових відходів здійснюється на звалищі міста Теремовля). Під час експлуатації на полігоні були вжиті лише локальні запобіжні заходи, а саме нанесений метровий шар глини та шар поліетиленової плівки. Джерелом небезпечного хімічного та біологічного забруднення міських територій Чорткова є так званий «звалищний фільтрат», котрий, потрапляючи у ґрунтові води (часто на велику глибину), може заражати ґрунт навколо місця забруднення. Візуальні спостереження показали, що під час експлуатації сміттєзвалища, сміття вивозилось не тільки на його територію, але й навколо в радіусі близько 1,0 км (це здебільшого узбіччя дороги, що веде на звалище, та схили перед узліссям Гнилої та Холодної балок). Крім того, побутове сміття розноситься вітром та тваринами. Таким чином, навколо сміттєзвалища у західному, північному та східному напрямках можна окреслити зону поширення впливу хімічного та біологічного забруднення від побутових та органічних відходів.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ у місті. Стихійні сміттєзвалища організовуються населенням, в основному, на околицях населеного пункту, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де вище від рівня схилів розміщена забудова. На окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття у перемішку із ґрунтом. Негативним явищем є засмічення невеликих струмків органічними рештками (бур'янами), які залишаються після збирання врожаю, а також перегноем, напіврідким курячим послідом.

Для поліпшення екологічного стану міста, а також згідно норм ДБН Б.2.2-12:2019 для реалізації рішень ДДП на перший час, проектний обсяг утворення твердих побутових відходів та сміття з вулиць буде видалятися згідно існуючої схеми. В подальшому, для поліпшення екологічного стану міста та зважаючи на складність виділення нових ділянок, придатних для складування твердих побутових відходів, пропонується будівництво регіонального підприємства промислової переробки відходів.

Відповідно до заходів «Програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2014-2020 роки», для Чортківської міської ради та Чортківської райдержадміністрації передбачено створення інвестиційних пропозицій щодо будівництва на своїй території підприємства промислової переробки відходів. Також, будівництво підприємства промислової переробки відходів в районі Чортківської міської ради було передбачено проектом «Схема планування території Тернопільської області (продовження роботи)» (розробник ДП «ДІПРОМІСТО», Київ, 2017 р.).

Проектні рішення документу державного планування передбачають проведення комплексу робіт по закриттю та рекультивациі існуючого полігону ТПВ. Ре-

культивация земель після закриття полігона ТПВ проводиться згідно з розробленим проектом після завершення стабілізації закритого полігона ТПВ – процесу зміцнення звалищного ґрунту, досягнення ним постійного стійкого стану в два етапи. До процесів технічного етапу рекультивациі відноситься стабілізація, виположування і терасування, спорудження системи дегазаціі, створення рекультивацийного багатофункціонального покриття, передача ділянки для проведення біологічного етапу рекультивациі. Щоб уникнути шкідливого впливу біогазу полігонів ТПВ на навколишнє природне середовище, вихід газу з поверхні полігона і розповсюдження його на прилеглий до полігона території необхідно блокувати або зменшити до мінімуму. Біогаз, що збирається за допомогою проміжних і магістральних трубопроводів, слід використовувати в енергетичних цілях. При неможливості такого використання за умови відповідного техніко-економічного обґрунтування біогаз повинен спалюватися тільки на спеціальній високотемпературній факельній установці. Після закінчення технічного етапу рекультивациі ділянка передається для проведення біологічного етапу рекультивациі земель, зайнятих під полігон ТПВ. Цей етап триває 4 роки і включає такі роботи: добір асортименту багаторічних трав, підготовку ґрунту, сівбу і догляд за посівами.

З метою запобігання потрапляння відходів I-III класів небезпеки на полігон побутових відходів регіону необхідне розширення мережі стаціонарних пунктів прийому небезпечних відходів від населення, таких як: відпрацьовані акумуляторні батареї; мастила та шини від експлуатаціі приватного автотранспорту; відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть; стара побутова техніка, та забезпечити подальшу їх передачу на спеціалізовані підприємства з їх переробки та знешкодження. Доцільним є організація схеми збору та утилізаціі будівельного сміття, відходів рослинництва.

Ймовірний стан поводження з відходами, якщо проєкт ДДП не буде затверджено.

У випадку, якщо проєкт ДДП не буде затверджений, а заходи не будуть реалізовані, стан поводження з відходами на території ОТГ більш ймовірно залишатиметься на рівні сучасних показників, а у довгостроковій перспективі погіршуватиметься.

В разі не виконання заходів, передбачених Програмою, фактор поводження з відходами матиме найбільше значення серед ризиків шкідливого впливу на довкілля на території Чортківської МТГ.

Залишатиметься на низькому рівні надання послуг у сфері управління відходами та розвиток відповідної інфраструктури на території МТГ, можливе збільшення кількості стихійних сміттєзвалищ і полігонів для їх захоронення, можливе накопичення промислових відходів та як слідство погіршення санітарного стану населених пунктів громади. Крім того, залишиться без змін інституційна складова регіональної системи управління відходами, а отже продовжуватиметься розрізненість і неузгодженість у намаганнях і діях влади, бізнесу та громадськості.

Розвиток системи поводження з побутовими та промисловими відходами є одним із першочергових завдань органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища. В цій сфері також розроблені програми державного і регіонального рівня; очікується, що їх реалізація забезпечить досягнення екологічних стандартів в сфері поводження з відходами і на місцевому рівні.

Зелені насадження і природоохоронні зони

Місто Чортків розташоване у лісостеповій зоні Західно-Подільської області, в долині річки Серет - лівої притоки Дністра.

За лісорослинним районуванням територія Чорткова знаходиться в підрайоні свіжих і вологих грабових і букових дібров, рідше грабових і букових судібров Тернопільсько-Придністровського лісорослинного району. Грабові і букові діброви належать до Західної підпровінції, що характеризується найменшою континентальністю клімату, лісорослинної області вологого помірного клімату (вологі груди) західної підзони лісостепової зони України.

У лісах ростуть переважно граб, ясен, дуб, клен, липа, береза, осика, глід. Також поширені модрина, ялина, клен, черешня, груша, сосна, акація. Крім деревної рослинності в районі зустрічається велика кількість кущів. Поширені калина, ліщина, терен, шипшина, бузина. Неподалік міста можна зустріти природні ареали ранньоквітучих рослин-ефемероїдів, у тому числі рідкісних, зникаючих та лікарських видів: горицвіту весняного, морозника червоніючого, аруму Бессера, лілії лісової, анемони лісової.

В трав'яному покриві рясно виростають папороть, зірочник лісовий, барвінок, фіалка запашна, підсніжник, суніці, і ячмінник, подорожник, зірочки жовті, осока хвиляста, вероніка дібровна, ряст, звіробій, цмин пісковий.

В долинах рік, на луках зустрічаються осока, тимофіївка, стоколос, ковила, типчак.

Степова рослинність поблизу Чорткова у природному вигляді не збереглася. Майже всі степові ділянки розорані, а ті, що залишилися, зазнали значного впливу людини. Нерозорані степові ділянки можна зустріти на схилах горбів, балок, у заплавах рік тощо. На підвищених ділянках ростуть костриця, пирій, бородач, чебрець, тонконіг та ін. В заплавах рік на луках поширені мітлиця, осока, пирій, тимофіївка, тонконіг, стоколос.

Заплавні луки знаходяться на родючих ґрунтах долини Серету та його приток, як постійних, так і тимчасових. Тут розвинений багатий покрив із злакових і злаково-болотних трав. Суходільні луки займають підвищені рівнини і схили ярів та балок. У рослинному покриві переважають бобово-злакові трави. Болотна рослинність зосереджена головним чином в заплаві. Рослинний світ регіону налічує багато реліктових та ендемічних видів. До реліктових належать: осока низька, бруслина карликова, плющ звичайний, волошка Маршала, сеслерія Гейфлера та ін. Ендемічні рослини області: заяча конюшина Шиверека, гвоздика

Андржійовського, вівсюнець пустельний, самосил передгірний та ін. Ліси лісостепу ростуть звичайно на підвищених, водною ерозією сильніше розчленованих правих берегах річок, або займають міжрічкові простори на горбкуватих місцях. Найпоширенішим деревом лісостепу є дуб із домішкою ясена, граба, береста, липи, клена і бука. Підлісок складається з кущів ліщини (*Corylus avellana*), бруслини (*Evonymus verrucosa*) та білоклена (*Acer campestre*), а трав'яний покрив — з деяких папоротей і багатьох видів квіткового зілля.

Безпосередньо у межах міста зелені насадження розподіляються нерівномірно. Центральна історична частина є найменш озеленена. Тут частка зелених насаджень коливається від 12% до 15%. Території житлових кварталів, прилеглих до історичної частини мають більшу частку зелених зон, яка становить 18-20%. Одночасно є квартали із промислово-виробничими об'єктами та гаражними кооперативами, де озеленення близьке до 1%. Найбільшу часту зелені мають крутосхили «стінки», які виходять до Серету.

На даний час, за даними міської ради, в місті зелені насадження загального користування займають площу біля 16,0 га: парк імені Івана Франка – 14,5 га; парк «Північний» по вул. Білецькій – 1,5 га.

Згідно ДБН Б.2.2-12:2019 (п. 8.1.3, табл. 8.1) потреба в зелених насадженнях загальноміського значення для населення м. Чортків, виходячи з розрахункової чисельності населення 31,6 тис. осіб, складає 25,28 га (при нормативі 8 м²/люд. – для зони широколистяних лісів).

Згідно із зоогеографічним поділом досліджуваній регіон знаходиться у межах Бореальної Європейсько-Сибірської підобласті Європейсько-Західносибірської провінції Східноєвропейського округу, району мішаного, листяного лісу й лісостепу та переважно належить до ділянки Східноєвропейського листяного лісу й лісостепу Дністровсько-Дніпровської дільниці. Поєднання цих ландшафтів, а також реліктових останців та інтразональних елементів зумовило значну видову концентрацію та різноманітність видів тварин у цьому регіоні.

Багатий тваринний світ лісів району. Тут зустрічаються: косуля, дикий кабан, заєць-русак. Водяться білки, ласка, ондатра, водяний щур, рідко - зелена ящірка. З птахів поширені: жайворонок, куріпка, дятел, горлиця, зозуля, шпак, ворона, грак, сойка, чиж, синиця, ластівка, горобець, лелека, дика качка.

Серед земноводних і плазунів найпоширенішими є: жаба, ропуха сіра, квакша, тритон, черепаха болотяна, гадюка звичайна, мідянка, полоз лісовий, вуж.

У водоймах та водотоках зустрічаються: карасі, коропи, в'юни, окуні, лящі, лини, щуки, соми, пічкурі, краснопірки та інші. У багатьох водоймах живуть ондатри та видри .

До ендемічних видів тварин належать мала кутора, подільський кріт, плямистий ховрах, чагарникова полівка.

До «Червоної книги України» занесені: із ссавців - кіт лісовий, горностаї, борсук, тхір степовий, рись, видра річкова, кутора мала та інші; з птахів - беркут, лелека чорний, шуліка рудий, орлан-білохвіст, скопа, змієїд, пугач та інші; з плазунів - мідянка, полоз лісовий та інші; серед риб - стерлядь, вирезуб.

З метою підтримання загального екологічного балансу, збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу на території міста сформовано систему природоохоронних територій.

За даними Управління екології та природних ресурсів Тернопільської ОДА у межах Чортківської міської ради станом на 01.01.2017 р. обліковувалось 9 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 20,57 га.

Окрім того, на суміжних територіях на південь від населеного пункту розташовані об'єкти природно-заповідного фонду: дві пам'ятки природи та загальнозоологічний заказник.

Режим господарського використання територій у межах природно-заповідного фонду регламентується дією Закону України «Про природно-заповідний фонд» та Положеннями про об'єкти природно-заповідного фонду.

Згідно з Регіональною схемою формування екологічної мережі Тернопільської області, затвердженою рішенням Тернопільської обласної ради від 18.06.2009 №619, територія Чортківської міської ради входить до складу Серетського між-регіонального екологічного коридору. На виконання ст.11 Закону України «Про екологічну мережу» Чортківською міською радою не розроблено локальну схему екомережі міста. Режим господарського використання територій природно-заповідного фонду регламентується дією Закону України «Про природно-заповідний фонд» та Положеннями про об'єкти природно-заповідного фонду.

Перелік та характеристика об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення на території Чортківської МТГ

№ п/п	Назва заповідного об'єкту	Площа, га	Місцезнаходження	Коротка характеристика об'єкту
<i>Пам'ятки природи</i>				
<i>комплексні</i>				
1	Урочище «Вавринів»	20,0	м. Чортків, крутий правий схил вздовж річки Серет. Від м. Чортків (залізничний вокзал) до с. Горішня Вигнанка	Типовий ландшафт річкової долини р. Серет з відслоненнями потужної товщі аргілітів з окремими прошарками вапняків. Місцезростання червонокнижних(ясенець білий) та регіонально-рідкісних видів рослин.
2	«Стінка Угринська»	30,0	м. Чортків та с. Угринь, крутий схил вздовж р. Серет від м. Чортків до с. Угринь	Типовий ландшафт річкової долини р. Серет. Місцезростання червонокнижних (ясенець білий) та регіонально-рідкісних видів рослин, поширення корисних комах та птахів
<i>геологічні</i>				
3	«Відслонення девону в м. Чортків»	0,1	с. Вигнанка, в 1 км вище по течії від м. Чортків, лівий схил долини р. Серет	Відслонення потужної (близько 40м) товщі темно-коричневих, зеленувато-сірих тонковерстуватих аргілітів з окремими прошарками вапняків.
<i>ботанічні</i>				
4	«Шкільний дуб»	0,01	м. Чортків, вул. Євгена Коновальця, 13, в межах території школи-інтернату	Дуб черешчатий віком біля 100 років, діаметр стовбура - 63 см, обхват стовбура на висоті 1,3 м - 197 см. Історія посадки невідома, але дерево тісно пов'язане з історією Чортківської школи-інтернату. Дане дерево є одним із найстаріших дубів у Чорткові; не пошкоджене хворобами та шкідниками, має велику еколого-освітню та естетичну цінність
5	«Сосна Веймутова»	0,01	м. Чортків, вул. Степана Бандери, 56, біля контори КЕЧ	Сосна Веймутова віком біля 80 років, діаметр стовбура 47 см, обхват стовбура дерева на висоті 1,3 м - 149 см. Проекція крони з півночі на південь становить 8 мм, а з заходу на схід - 7,5 мм. Дерево не пошкоджене стовбурною гниллю. Історія посадки невідома, але дане дерево є одним із двох дерев даного виду у м. Чорткові і має велику еколого-освітню та естетичну цінність
6	«Айлант Антона Горбачевського»	0,01	м. Чортків, сквер навпроти будинку № 27 на вул. Степана Бандери	Айлант високий віком біля 50 років, діаметром стовбура 58 см, обхват стовбура на висоті 1,3 м становить 197 см. Проекція крони з півночі на південь становить 8 м, а з заходу на схід - 7,5 м. Дерево не пошкоджене стовбурною гниллю. Айлант високий є цінним у науково-пізнавальному, історико-культурному та естетичному відношеннях
7	«Чортківська ката-	0,01	м. Чортків,	Катальпа віком біля 40 років, діаметром стовбура 35 см, обхват сто-

	льпа»		вул. Шевченка, 23 на території скверу біля адмінбудинку районної ради та райдержадміністрації	вбура на висоті 0,5 м становить 110 см. Проекція крони з півночі на південь становить 12 м, а з заходу на схід - 10 м. Скелетні гілки 1-го порядку розгалужуються на висоті 1 м. 3 північно-західної сторони наявні два дупла діаметром до 10 см. 3 південної сторони одна скелетна гілка зрізана Дерево частково пошкоджене стовбурною гниллю. Історія посадки катальпи невідома, але вона є найкращим збереженим екземпляром даного виду у м. Чорткові і має велику еколого-освітню та естетичну цінність
8	«Монастирські сосни»	0,4	м. Чортків, вул. Монастирська, 1	Дерева сосни чорної (австрійської) зростають на території церкви Непорочного Зачаття (колишній монастир Сестер Милосердя). Мета заповідання - охорона та збереження дерев сосни чорної як цінних екзотів для Тернопільської області. Групу сосен посаджено вздовж огорожі на південний захід від церкви та три сосни перед фасадом споруди ще на початку ХХ ст. На сьогодні в рядовій посадці збереглися 11 екземплярів сосни чорної
9	«Платани Довгалюка»	0,01	м. Чортків, вул. Дмитра Пігути, 31-6, на території Чортківської районної лікарні	Два екземпляри платану східного віком біля 30 років. Дані дерева є рідкісними екзотами для західного регіону України.
10	«Платани кучеріки»	0,02	м. Чортків, вул. Й.Сліпого, 2, на території дошкільного виховного закладу № 3 «Веселка».	Два дерева платана західного віком близько 50 років зростають на віддалі 3,1 м одне від одного. Обхват стовбурів на висоті 1,3 м становить 162 та 175 см. Проекція крон дерев з півночі на південь становить 13 та 14 м, а з заходу на схід - 12 та 14 м. Скелетні гілки 1-го порядку розгалужуються на висоті 4-5 м. Дерева здорові, активно ростуть, рясно плодоносять, мають характерну для виду широку яйцевидну крону. Платани посаджені у 1961 році
11	«Дуб Бичківський»	0,01	-	-
12	«Дуб пірамідальної форми»	0,01	-	-
Заказники				
<i>загальнозоологічні</i>				
13	«Звіринець Білецький»	309	Між селами Росохач, Угринь та м. Чортків, Білецьке лісництво, кв.62-71, лісове урочище «Звіринець»	На території Росохацької сільської ради - 180 га; на території Угринівської сільської ради - 130 га. Місцепроживання, відтворення та відновлення чисельності мисливських видів фауни
14	«Резерват клонів дуба звичайного»	30	-	-

Ймовірний стан рослинного та тваринного світу, якщо проєкт ДДП не буде затверджено.

Якщо Програму не буде затверджено, біорізноманіття на території МТГ, скоріш за все залишиться на сталому рівні, але впровадження заходів з охорони навколишнього природного середовища може позитивно вплинути на чисельності різних видів флори та фауни.

Земельні ресурси та ґрунти.

Площа території Чортківської громади становить – 127, км².

Ґрунтовий покрив території характеризується відносною однорідністю, що обумовлено обмеженими розмірами території, яка проєктується, та її геоморфологічними особливостями.

Ґрунтовий покрив території міста представлений на правобережжі - чорноземами опідзоленими, на лівобережжі - сірими і темно-сірими опідзоленими ґрунтами. Материнською породою для цих ґрунтів є переважно лесовидні породи і глини.

Всі види ґрунтів сприятливі для зелених насаджень і сільськогосподарських культур.

В заплаві р. Серет розвинуті лучні ґрунти. Вони доволі родючі, але з огляду на підвищену зволоженість сприятливі для вирощування овочів, кормових культур, багатолітніх трав і дерев, пристосованих до перезволоження.

Для благоустрою і формування системи зелених насаджень ґрунтові умови сприятливі. При проведенні заходів по озелененню необхідно проводити 25 % заміну ґрунту, а також виконувати комплекс підготовчих агротехнічних заходів. При проведенні будівельних робіт необхідно знімати 20 см шар ґрунту з наступним використанням у зеленому будівництві.

Відповідно схеми інженерно-геологічного районування України територія м. Чорткова відноситься до територій підвищеної складності інженерно-геологічного освоєння.

Територія населеного пункту характеризується найбільшою вірогідністю розвитку І-го типу ґрунтів за умовами просадності.

До переліку небезпечних процесів, найбільш розвинутих в межах даного міста, відносяться: підтоплення і продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси.

Підтоплення є досить поширеним серед негативних екзогенних процесів і продовжує розвиватись. В залежності від рельєфу місцевості та сезонності, рівень ґрунтових вод різний. На вододільних ділянках він знаходиться на глибині більше 5-ти метрів, а тому участі в ґрунтоутворенні не приймає. В заплаві річки Серет рівень ґрунтових вод становить $\leq 2,5$ м (більше 100 га території міста).

Близькість ґрунтових вод сприяє розвитку болотних процесів (р-н вул. Ф. Шопена), затримує розклад органічних речовин.

Окрім того, на території міста фіксується також сезонне підтоплення території навесні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок зливових та ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дощових ям».

Широке розповсюдження в межах міста порід переважно суглинистого складу також зумовлює розвиток екзогенних геологічних процесів, зокрема зсувів і бокової ерозії водотоків.

На схилах крутіше 8% розвивається лінійна ерозія (ріст ярів). Ерозійна діяльність проявляється найбільш інтенсивно під час сніготанення та літніх зливових дощів. Розмитий матеріал виноситься в річку Серет. Також інтенсифікація росту ярів відбувається у весняно-літній період. В ярах та балках з'являються нові та ростуть старі промоїни. По промоїнах відбувається перенос матеріалу, котрий частково відкладається в днищах, частково виноситься з ярів. По тальвегах балок наявні постійні та тимчасові водотоки.

Схили крутизною більше 15% небезпечні щодо виникнення зсувних та обвальних процесів.

Геохімічне обстеження території міста не проводилось. Стационарні пости контролю за станом ґрунтів відсутні. У якості потенційних джерел забруднення ґрунтів (механічне та хіміко-біологічне) можуть також розглядатися кладовища традиційного поховання, дисперсно розташовані по території населеного пункту.

В межі міста розташовані 3 кладовища, з яких 2 кладовища – закриті і 1 діюче кладовище:

Таблиця 2.10

Реєстр кладовищ м. Чорткова

№	Адреса (місцезнаходження)	Площа	Статус	Частка заповнення
1	Вул. Січових Стрільців	1,0 га	закрите	100%
2	Вул. С.Бандери	5,0 га	закрите	100%
3	Вул. Ягільницька	2,0 га	діюче	60%

Доцільним є проведення геохімічного обстеження територій, на яких передбачена зміна функціонального використання з метою подальшого розвитку житлової та громадської забудови, у прилеглих до кладовищ зонах з виконанням (за необхідності) інженерних заходів з санації та оздоровлення ґрунтів.

Ймовірний стан земельних ресурсів та ґрунту, якщо проєкт ДДП не буде затверджено.

У випадку, якщо План не буде затверджено, а заходи з охорони навколишнього природного середовища не будуть реалізовані, є ризик погіршення якісного стану ґрунтів на території МТГ.

Без впровадження основних заходів Плану, без:

- сприяння виконанню робіт з консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель, рекультивація порушених земель;
- проведення інвентаризації земельних ділянок під водними об'єктами, що знаходяться на території Чортківської міської територіальної громади для подальшої передачі земельних ділянок в користування;
- реконструкції, технічного переоснащення та розширення діючих виробничих потужностей на основі впровадження сучасних інноваційних, енергозберігаючих та екологічно безпечних технологій;
- будівництва, реконструкції та капітального ремонту систем каналізаційних мереж, каналізаційних напірних колекторів, каналізаційних насосних станцій, очисних споруд та гідроспоруд;
- здійснення робіт з благоустрою, розчистки та поліпшення санітарного, екологічного стану поверхневих водних об'єктів;
- встановлення прибережних захисних смуг навколо поверхневих водних об'єктів;
- реконструкції сміттєзвалищ, що знаходяться на території громади та будівництво сміттєсортувальної станції;
- створення смуги із зелених насаджень для захисту від загазованості та шуму вздовж центральних вулиць міста Чортків, а саме нехтування рішеннями ДДП може призвести до погіршення якості земельних ресурсів та ґрунтів.

Аналіз захворюваності

Для аналізу існуючого стану здоров'я населення використовувалися статистичні дані Департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОДА.

Здоров'я має важливе значення у житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального і суспільного добробуту та благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням навколишнього природного середовища. Неприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему, зменшується опір організму хронічним хворобам.

Основні показники поширеності хворіб та захворюваності

Класи хворіб	Поширеність		Захворюваність	
	абсолютне число	показник	абсолютне число	показник
Всього хворіб	34624	569,8	10813	178,9
Інфекційні захворювання	368	6,1	180	3,0
Онкологічні захворювання	2575	42,4	419	6,9
Захворювання крові	91	1,5	12	0,2
Ендокринологічні захворювання	3516	57,9	196	3,2
Цукровий діабет - I тип	433	7,1	34	0,6
Цукровий діабет - всього	2687	44,2	133	2,2
Психіатричні захворювання	2745	45,2	148	2,4
Неврологічні захворювання	1584	26,1	537	8,8
Офтальмологічні захворювання	2141	35,2	1110	18,3
Отоларингологічні захворювання	1486	24,5	786	12,9
Захворювання системи кровообігу	7842	129,0	1380	22,7
Захворювання системи дихання	4167	68,8	2626	43,2
Захворювання системи травлення	1669	24,5	299	4,9
Шкірно-венерологічні	305	5,0	281	4,6
Захворювання кістково-м'язової	1857	30,6	487	8,0
Захворювання сечостатевої системи	2729	44,9	1117	18,4
Патологія вагітних	289	4,8	200	3,3
Аномалії вроджені	215	3,5	-	-
Травми	1038	17,1	1028	16,9

Останнім часом змінюється структура захворюваності та поширеності хворіб серед населення, що полягає у підвищенні частки хворіб системи кровообігу, органів дихання, хворіб сечостатевої системи, хворіб ендокринної системи, а також онкологічних захворювань.

На основі систематизації статистичних даних і матеріалів в таблиці нижче наведені основні екологічні фактори, які сприяють розвитку деяких хворіб.

Таблиця 2.12

Основні причини виникнення деяких хворіб

Види хворіб	Несприятливі фактори пов'язані з забрудненням навколишнього середовища
Онкологічні	Іонізуюче випромінювання, присутність канцерогенних речовин у воді, повітрі, продуктах харчування
Серцево-судинні, нервової, кровотворної та ендокринної систем	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища
Хронічні органів дихання	Забруднення атмосферного повітря
Хронічні шлунково-кишкового тракту	Погана якість питної води і їжі
Кишкові інфекції, гепатит	Наявність збудників хворіб у питній воді чи їжі
Грип, гострі респіраторні хвороби	Епідемії, скупченість населення
Вроджені аномалії	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища, радіація

Суттєвим фактором впливу стану навколишнього середовища на здоров'я населення є забруднення атмосферного повітря. Найбільш небезпечними у повітрі є бенз(а)пірен, ангідриди кислот, пил. Пило-газові і теплові викиди формують в місті своєрідний мікроклімат, сприяють утворенню смогу. У м. Чорткові основні обсяги забруднення надходять від пересувних джерел. Все це негатив-

но впливає на стан здоров'я жителів м. Чорткова, особливо маленьких дітей і людей похилого віку. Здебільшого, забруднення повітря спричиняє захворювання органів дихання.

Суттєвим фактором впливу на здоров'я населення є якість питної води. Більшу частину питної води населення Чорткова отримує з інфільтраційного водозабору, розташованого у долині р. Серет. Якість води погіршується у літній період та при повенях. Час від часу фіксується невідповідність нормам якості води у розподільчій мережі по бактеріологічних показниках. Ймовірно, що саме з негативним впливом водного фактора на здоров'я пов'язані показники захворюваності кишковими інфекціями та вірусним гепатитом А, які протягом останніх років є одними з найвищих у Тернопільській області. Час від часу на водопроводах міста Чорткова трапляються аварії, що призводять до тривалої відсутності питної води (56% знаходяться у зношеному та аварійному стані). Крім звичайних незручностей через відсутність води, аварії створюють ще й додатковий ризик виникнення інфекційних захворювань. Значною перешкодою у стабільному водопостачанні є старі водопровідні труби з різними відкладеннями всередині.

Проблема накопичення, переробки та захоронення твердих побутових відходів в місті вирішується недостатньо ефективно. Несвоєчасний вивіз побутових відходів, їх накопичення в житлових кварталах зумовлюють неприємний запах, сприяють розмноженню комах та гризунів, які є переносниками інфекцій.

Відсутність регулярного вологого прибирання вулиць чи нерегулярне його проведення сприяє запиленості повітря, що негативно впливає на органи дихання і зору. Негативним санітарно-гігієнічним фактором є наявність міського сміттєзвалища, яке розташоване на південь від центральної частини міста на підвищеному плато. Сміттєзвалище не відповідає елементарним екологічним та санітарним нормам поводження з відходами.

Шум, інтенсивність якого зростає біля залізниці, в районі автовокзалу і залізничного вокзалу, а також окремих промислових підприємств, впливає на нервову систему, заважає повноцінному відпочинку. Напружений ритм міського життя викликає психоневрологічні розлади і депресії, спричиняє зростання серцево-судинних хворіб і захворювань нервової системи. На відміну від сільських жителів міста більше схильні до гіподинамії.

Існуючі проблеми охорони здоров'я у Чортківській МТГ є непростими для вирішення, мають багатоаспектний комплексний характер, що обумовлює необхідність оновлення підходів до охорони здоров'я, розробки і реалізації нових стратегій та програм. Метою нових підходів має бути поліпшення здоров'я населення, у тому числі шляхом підвищення якості екологічних складових умов проживання.

У разі, якщо зміни проєкт ДДП не буде затверджено, всі передбачені заходи не будуть комплексними, інтегрованими та ефективними, адже інерційний

характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті міста сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури, що можуть нести загрози техногенного характеру. Більш того, може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить існуючу екологічну ситуацію.

Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій утилізації ТПВ та будівництва небезпечних об'єктів та підприємств, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання в населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Головною метою Плану є забезпечення сталого розвитку міста до 2050 року шляхом створення комфортних умов проживання мешканців, підвищення якості наданих послуг, пом'якшення та адаптації до негативних наслідків змін клімату, з одночасним зниженням енергозатратності міської інфраструктури та скороченням викидів CO₂.

Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів може мати тільки позитивні наслідки.

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Плану зведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми

Чи може реалізація Програми причинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			•	+
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			•	+
3. Погіршення якості атмосферного повітря			•	+
4. Появу джерел неприємних запахів?			•	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	+
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			•	+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	+
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	+
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	
13. Порухнення гідрологічного та гідохімічного режиму малих річок регіону?			•	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових			•	+

відходів?				
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			•	
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			•	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			•	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			•	
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літо генної основи або зміни геологічної структури?			•	+
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, чисельності або територіальному представництві?			•	+
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			•	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появи естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			•	
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			•	+
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			•	
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	

Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	+
48. Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

На основі оцінок, представлених у таблиці 4.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

Атмосферне повітря – позитивний вплив, а саме: зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами внаслідок виконання заходів Програми;

Водні ресурси – позитивні наслідки а саме: поліпшення гідрологічного, санітарного, технічного стану та якості води; створення водоохоронних зон, підвищення надійності експлуатації водопровідних мереж та ефективності водопідготовки та очищення стічних вод із застосуванням ефективних технічних рішень, сучасних технологій і матеріалів підвищення надійності роботи каналізаційних мереж, усунення забруднення підземних вод зменшення надходження забруднюючих речовин в водні ресурси внаслідок виконання заходів Програми.

Відходи – позитивні наслідки за рахунок проведення заходів з ліквідації стихійних сміттєзвалищ та недопущення їх утворення, забезпечення екологічно безпечного збирання та перевезення ТПВ; придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору та транспортування побутових відходів впровадження роздільного збору ТПВ; облаштування, будівництво та капітальний ремонт сучасних контейнерних майданчиків; будівництво сміттесортувальної лінії на території міського сміттєзвалища; компостування органічних відходів на території міського сміттєзвалища; влаштування станції компостування листя впровадження поетапного переходу торгівельної мережі на використання паперової тари; реконструкції та забезпечення надійної експлуатації полігону ТПВ.

Геологічні та гідрографічні умови Програмою не передбачається реалізація завдань та заходів, які можуть призвести до негативного впливу на геологічне і гідрогеологічне середовище на території МТГ.

Земельні ресурси – Внаслідок реалізації Програми не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні за-

грози. Реалізація заходів Програми не призведе до суттєвих змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель;

Рослинний та тваринний світ Планом не передбачається реалізація заходів, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі чи заплановані до заповідання території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Реалізація Програми запланована за межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, земель природно-заповідного фонду України, територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність та об'єктів комплексної охорони, в зв'язку з чим можна зробити висновок, що реалізація природоохоронних заходів, що визначені Програмою не має впливу на території з природоохоронним статусом.

Реалізація заходів ДДП не матиме суттєвого впливу на зміни та динаміку розвитку природних популяцій. Помірний вплив на тваринний світ відбуватиметься за рахунок техногенного шуму від будівельної техніки та механізмів під час реалізації заходів Програми щодо будівництва запланованих об'єктів, споруд та комунікацій. Але такий вплив носитиме тимчасовий характер, припиняється по закінченню будівельних робіт, такий вплив можна оцінити як допустимий.

Натомість Програмою передбачено реалізація заходів щодо збереження та розширення території природно-заповідного фонду, збільшення відсотка заповідності, що забезпечить збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу та підтримає загальний екологічний баланс на території громади.

Біорізноманіття – наслідки позитивні за рахунок проведення заходів з видалення аварійних дерев та санітарна обрізка (кронування) старовікових дерев, виготовлення схеми зеленого господарства, відновлення та збереження зелених насаджень міста, утримання існуючих парків, та створення нових зелених зон; формування відповідного дендрологічного складу зелених насаджень, організація робіт зі створення та експлуатації зелених зон міста

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Впровадження Плану не передбачається реалізація завдань, які будуть може вплив на рекреаційні зони та культурну спадщину.

Екологічне управління, моніторинг та інше. План не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в сфері екологічної безпеки, натомість передбачено реалізація заходів щодо покращення стану навколишнього природного середовища.

Регулярний моніторинг Плану з використанням відповідних індикаторів дозволяє оцінити ймовірність досягнення запланованих цілей і, при необхідності вжити корегувальні заходи.

Населення та інфраструктура – наслідки позитивні: поліпшення санітарноепідеміологічної та санітарно-епізоотичної ситуації на території міста; негативний вплив на стан здоров'я чи захворюваність населення не очікується.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я населення, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

При впровадженні заходів Плану, у порівнянні із існуючим станом, очікується позитивний вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення.

Ймовірні транскордонні наслідки для довкілля. Ймовірність транскордонних наслідків в результаті затвердження та реалізації Плану відсутні.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Супутнім результатом реалізації завдань та заходів ПДСЕРК має стати поліпшення екологічної ситуації на території громади, зниження рівня антропогенного навантаження на довкілля, забезпечення раціонального природокористування, покращення гідрологічного режиму річок, забезпечення належного санітарно-екологічного стану прибережних захисних смуг, покращення якості води, озеленення населених пунктів, забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів, збереження та розширення території природно-заповідного фонду.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування ПДСЕРК визначені основні проблеми для навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, надані характеристики даних впливів.

Робоча група з СЕО визначила рейтинг ключових екологічних проблем Чортківської МТГ (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Ключові екологічних проблеми

№ рейтинг	Проблема
1	Забруднення атмосферного повітря викидами автотранспорту
2	Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств і підприємств житлово-комунального господарства
3	Низький рівень використання альтернативних джерел енергії
4	Незадовільний стан полігону ТПВ
5	Низький рівень утилізації відходів I-IV класів небезпеки
6	Низька свідомість населення щодо поводження з органічними відходами, зокрема спалювання трави, листя, сухостою у домогосподарствах
7	Відсутність підприємств з переробки ТПВ
8	Неконтрольоване поширення інвазійних видів, зокрема борщівника Сосновського та амброзії полинолистої
9	Фізична зношеність і аварійність водопровідних мереж
10	Низький рівень впровадження енергоефективних технологій
11	Незадовільний санітарний стан прибережних смуг річок та водойм громади
12	Висока енергоємність та ресурсоємність виробництва
13	Низький рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення
14	Незадовільний стан каналізаційних мереж і насосних станцій
15	Відсутність системного екологічного моніторингу та інформування населення про основні показники стану довкілля
16	Слабкі важелі впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження в МТГ

SWOT-аналіз є дієвим інструментом для прийняття стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень щодо подальшого удосконалення ДДП з урахуванням регіональних особливостей. Виявлені при проведенні SWOT-аналізу слабкості, можливості і загрози можуть бути використані при прийнятті стратегічних, коротко- та довгострокових управлінських рішень. Результати SWOT - аналізу екологічної ситуації у Чортківській МТГ наведено в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

SWOT-аналіз екологічної ситуації в Чортківській МТГ

SWOT-аналіз екологічної ситуації в Чортківській МТГ	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - велика кількість сільськогосподарських підприємств, приватних господарств; - хороші природні ресурси (грунти, водні засоби); - дорога міжнародного значення: Брест (Білорусь) - Ковель - Тереховля - Чернівці- Бухарест (Румунія); - близькість до обласного центру — Тернополя, мальовничі краєвиди; -існуюча рекреаційна база; - розвинений спелеотуризм в регіоні. 	<ul style="list-style-type: none"> - незадовільна якість дорожньої інфраструктури; -низький рівень свідомості мешканців щодо дотримання правил благоустрою та впливу на навколишнє середовище; -відсутність оновленого Генерального плану міста, а також схеми розміщення підземних комунікацій; -відсутність системи утилізації сміття та рекултивзації земель -зношена та невідповідна сучасним умовам інфраструктура систем водопостачання та водовідведення і як наслідок нецілодобова її подача мешканцям, неналежна якість та відсутність системи збирання дощових вод . -відсутність упорядкованих місць відпочинку у лісових масивах, прибережних смугах водосховищ; відсутність сучасної системи управління твердими побутовими відходами (збір, транспортування та утилізація ТПВ, впровадження новітніх технологій);
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - можливість розвитку історичного туризму; (замки, церкви), тематичного та агротуризму, - можливості розвитку виробництва еко-продуктів; - використання можливостей вільної торгівлі з ЄС; - виробництво сировини для відновлювальної енергетики, розвиток сонячної енергетики; -створення рекреаційної зони на берегах річки Серет 	<ul style="list-style-type: none"> - недосконалість законодавства у сфері функціонування громад; - нестабільна ситуація в економіці, як перешкода залучення інвесторів; - міграція мешканців до великих міст (Тернополя, Львова) та за кордон; -незадовільний екологічний стан.

Під час реалізації заходів та проєктів ПДСЕРК необхідно врахувати наявні проблеми території, на якій заплановано впровадження діяльності та запропонувати найбільш екологічно вигідну територіально-планувальну організацію з урахуванням всіх планувальних обмежень (згідно із Державними будівельними нор-

мами України планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12-2019 «Планування та забудова територій» та Державними санітарними правилами планування та забудови населених пунктів ДСП 173-96 та інше).

Планувальні обмеження на території, яка запланована для впровадження діяльності визначають загальні вимоги до режиму використання земельних ділянок, по яких проходять інженерні та транспортні комунікації, вимоги до експлуатації та проектування інженерних мереж, а також режим використання земельних ділянок, що потрапляють в санітарно-захисні та охоронні зони.

Обмеження за вимогами охорони здоров'я та захисту життя – визначається санітарно-гігієнічними нормами.

Обмеження за природоохоронними вимогами – визначається на підставі Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про природнозаповідний фонд» та іншими нормативно-правовими документами у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Обмеження за інженерно-геологічними умовами – визначається за даними інженерно-геологічних пошукових робіт.

Умови і обмеження забудови земельних ділянок враховуються при розробленні землевпорядної документації відповідної земельної ділянки.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Відповідно до Указу Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" від 30.09.2019 року № 722/2019 має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, які узгоджені з глобальними цілями сталого розвитку до 2030 року, проголошеними резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, зокрема:

- ціль 3 – забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;
- ціль 6 – забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
- ціль 11 – забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
- ціль 13 – вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- ціль 15 – захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття.

Зобов'язання та заходи у сфері охорони довкілля, сталого використання природних ресурсів визначені наступними документами регіонального та загальнодержавного рівня, а також міжнародними угодами Стороною яких є Україна, зокрема:

на регіональному рівні: замінити на обласні програми

- Програма розвитку водного господарства та водно-екологічного оздоровлення природного середовища Тернопільської області на період до 2021 року, затверджена рішенням сесії від 12.11.2013 №1541, зі змінами затвердженими рішенням сесії від 10.12.2018 №1287 та змінами затвердженими рішенням сесії від 28.11.2019 №1502;

- Програма розвитку лісового господарства Тернопільщини на 2017-2021 роки, затверджена рішенням сесії від 10.05.2017 №538, зі змінами затвердженими рішенням сесії від 10.12.2018 №1287, від 09.08.2018 №1135, від 06.11.2018 №1205, від 04.06.2019 №1388 та від 14.11.2019 №1482;

- Про комплексну програму «Здоров'я населення Тернопілля 2017-2021», затверджена рішенням сесії від 08.12.2017 №833, зі змінами затвердженими рішенням сесії від 25.06.2019 №1413, від 28.11.2019 №1504, від 05.03.2020 №1585, від 20.10.2020 №1727 та від 17.03.2021 №135;

- Про обласну програму захисту населення і територій Тернопільської області від надзвичайних ситуацій техногенного характеру на 2018-2022 роки, затверджена рішенням сесії від 22.12.2017 №899, зі змінами затвердженими рішенням сесії від 09.08.2018 №1116, від 10.12.2018 №1282, від 16.04.2019 №1354, від 04.06.2019 №1392, від 28.11.2019 №1505, від 26.05.2021 №183 та від 18.08.2021 №295;

- Комплексна програма розвитку агропромислового комплексу Тернопільської області на 2021-2025 роки, затверджена рішенням сесії від 23.12.2020 №36;

- Програма охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки, затверджена рішенням сесії від 03.02.2021 №58;

- Програма з локалізації та ліквідації карантинних організмів на території Тернопільської області на 2021-2023 роки, затверджена рішенням сесії від 17.03.2021 №116;

- Обласна комплексна програма енергоефективності та енергозбереження на 2021-2024 роки, затверджена рішенням сесії від 17.03.2021 №124;

- Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Тернопільської обласної ради на 2021-2023 роки, затверджена рішенням сесії від 17.03.2021 №132, зі змінами затвердженими рішенням сесії від 1.08.2020 №297;

- Програма соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2021 рік, затверджена рішенням сесії від 17.03.2021 №129;

- Обласна програма «Питна вода Тернопілля» на 2021-2025 роки, затверджена рішенням сесії від 26.05.2021 №186;

на загальнодержавному рівні:

- Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII (далі - Стратегія ОНПС);

- Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Планом заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932-р;
- Національним планом дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1065 термін виконання заходів НПД продовжено до 2025 року);
- рішенням Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня іїРземель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у Грунтах» (до 2020 року передбачалося досягнення стабільного рівня органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь не нижче за базову лінію станом на 2010 рік (3,14 % в середньому гіо Україні, у т.ч. у розрізі зон: Полісся - 2,24 %; Лісостеп - 3,19 %; Степ - 3,40 %), а до 2030 року - планується збільшення не менше ніж на 0,1 %), а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ»;
- Стратегією зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- Планом заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
- Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (далі - Держстратегія);
- Національною економічною стратегією, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;
- План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 932-р);
- Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» (далі - моніторинг ЦСР).

на міжнародному рівні:

- Директива № 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви № 90/313/ЄС;

- Директива № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього природного середовища;

- Директива № 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 96/61/ЄС із змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС;

- Директива № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи; - Рамкова директива № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008р. "Про відходи та скасування деяких Директив";

- Директива Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року "Про захоронення відходів"; -Директива № 98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) № 1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;

- Директива № 2010/75/ЄС про промислові викиди;

- Конвенція про біологічне різноманіття, підписану від імені України 11 червня 1992 року у м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) і (ратифіковано Верховною радою України 29 листопада 1994 року);

- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 рік).

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України від 01.07.2015 за № 562-VIII, та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Звітом про СЕО також проведена оцінка відповідності даної Програми зобов'язанням у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням

негативному впливу на здоров'я населення, що стосуються ДДП, встановлені нормативнозаконодавчими актами у сфері охорони довкілля.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, забезпечується виконання вимог нормативнозаконодавчих актів у сфері охорони довкілля, державних будівельних норм та державних санітарних правил при плануванні населених пунктів. Врахування таких зобов'язань з урахуванням визначених параметрів санітарно-захисних зон від об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, електронних полів, іонізуючих випромінювань, зон санітарної охорони від підземних джерел водопостачання, охоронних зон інженерних мереж та території природоохоронного призначення, а також дотримання режимів господарського використання встановлених в їх межах – звітом про СЕО пропонується на подальших стадіях реалізації заходів та проєктів Програми, а саме під час здійснення оцінки впливу на довкілля у відповідності до вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

За результатами аналізу можна зробити висновок, що ДДП “ План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Чортківської міської територіальної громади до 2030 року ” в достатньо високій мірі відповідає цілям екологічної політики, встановленим на національному, регіональному та місцевому рівнях; враховує більшість з них та пропонує комплекс заходів, які сприятимуть їх виконанню.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань Плану для біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) при реалізації будівництва різних об'єктів комунальних, соціальної, інженерної та транспортної інфраструктури, промисловості. При цьому на кожному етапі в процесі будівництва та подальшої експлуатації об'єктів можуть виникати негативні наслідки у вигляді утворення відходів, порушення рослинного покриву під час провадження планованої діяльності, збільшення кількості автотранспорту. Можливо, потрібно буде проводити видалення зелених насаджень, зняття і складування поверхневого шару ґрунту. Також під час виконання будівельних і монтажних робіт слід очікувати допустимий негативний вплив на атмосферне повітря, рослинний і тваринний світи, ґрунти та водні ресурси. Крім того, при роботі двигунів будівельних машин, механізмів та автотранспорту на навколишнє середовище буде чинитися шумовий вплив – акустичне забруднення. За тривалістю зазначені види впливу будуть носити тимчасовий характер, обмежений розрахунковим терміном будівництва, по межах впливу – локальне, обмежене простором ведення будівельних робіт. Проте всі ці впливи відносяться до тимчасових і не стануть причиною суттєвого довгострокового погіршення екологічної рівноваги екосистем населеного пункту.

До довгострокових наслідків (50-100 років) відносяться впливи постійного характеру – викиди і скиди, шум, утворення відходів, додаткове споживання ресурсів.

Під кумулятивним впливом розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому видів антропогенної діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови.

Кумулятивні наслідки – розвиток негативних процесів через нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності будуть мати значний сумарний негативний вплив на довкілля, – є незначною. Це пов'язане з тим, що всі види впливів на навколишнє середовище мають незначну за силою та масштабом дію (незначне збільшення чисельності населення, додаткове енерго- та ресурсоспоживання). Тому наявність та розвиток кумулятивних наслідків мало ймовірні.

Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом певного часу перевершують можливість їх асиміляції або трансформації. При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу який супроводжуються негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин не передбачається. Детальна оцінка кумулятивного впливу буде можлива в процесі експлуатації території з урахуванням даних моніторингу навколишнього середовища та проведення відповідних розрахунків. Змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті впровадження проєктних рішень відсутні значні виділення теплоти та парникових газів.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань ПДСЕРК для, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації рішень проєкту ПДСЕРК як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Серед ключових наслідків реалізації документа державного планування, а також з огляду на нетривалий період реалізації проєкту ДДП (2021-2030 роки), доцільно виділити:

Вплив на атмосферне повітря. В результаті реалізації Плану передбачається впровадження заходів з підвищення енергоефективності в будівлях бюджетної та житлової сфери, а також заходи скеровані на транспортний сектор (Техніч-

не переоснащення парку комунального та приватного транспорту, закупівля нових більш ефективних пасажирських транспортних засобів, переведення транспорту на біопаливо, формування веломережі, розвиток велопарковок, заохочення до здорового способу життя), що має призвести до зниження викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та покращення його стану.

Вплив на водні ресурси. ПДСЕРК передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до покращення стану водних ресурсів на території міста.

Зокрема передбачено реалізацію наступних заходів: приведення до нормативних вимог зон санітарної охорони та водоохоронних зон джерел питного водопостачання; проведення оцінки екологічного та гігієнічного стану джерел питного водопостачання на відповідність установленим вимогам, проектування та винесення в натуру прибережно захисних смуг річок та водойм громади за межами населених пунктів, здійснення робіт з благоустрою, розчистки та поліпшення санітарного, екологічного стану струмків та водойм; створення на берегах місцевих водойм, річок зон масового відпочинку жителів Чортківської МТГ, з дотриманням санітарних та екологічних норм; проектування та винесення в натуру прибережно захисних смуг річок та водойм громади за межами населених пунктів; Очистка водоймищ на території міста, укріплення берегів водних об'єктів у межах населених пунктів, очистка та дезінфекція громадських криниць, будівництво, реконструкція, капітальний ремонт каналізаційних станцій, очисних споруд та мереж.

Відходи. ПДСЕРК передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до більш раціонального поводження з відходами. Зокрема передбачено реалізацію наступних заходів: ліквідація стихійних сміттєзвалищ та недопущення їх утворення; - Забезпечення максимального охоплення житлових будинків приватного сектора централізованим вивезенням ТПВ; забезпечення екологічно безпечного збирання та перевезення ТПВ; придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору та транспортування побутових відходів; впровадження роздільного збору ТПВ; облаштування, будівництво та капітальний ремонт сучасних контейнерних майданчиків; будівництво сміттесортувальної лінії на території міського сміттєзвалища; компостування органічних відходів на території міського сміттєзвалища; влаштування станції компостування листя; впровадження поетапного переходу торгівельної мережі на використання паперової тари; реконструкція та забезпечення надійної експлуатації полігону ТПВ.

Вплив на земельні ресурси. Внаслідок реалізації ПДСЕРК не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Зокрема передбачено реалізацію наступних заходів: організація обстеження території ОТГ (встановлення фактичної території та розробка карти вогнищ розповсюдження наявних карантинних рослин із визначенням їх площ); організація про-

ведення ліквідації карантинних рослин на визначених територіях (проведення ліквідації карантинних рослин механічним та хімічним способом, висаджування багаторічних рослин на територіях уражених карантинними рослинами); організація та проведення інформаційно – роз'яснювальної роботи серед населення.

Вплив на біорізноманіття та рекреаційні зони. ПДСЕРК передбачає виконання заходів, реалізація яких призведе до більш раціонального поводження з відходами. Зокрема передбачено реалізацію наступних заходів: розробка схем місцевої екологічної мережі; видалення аварійних дерев та санітарна обрізка (кронування) старовікових дерев, виготовлення схеми зеленого господарства, проведення інвентаризації зелених насаджень, відновлення та збереження зелених насаджень міста, утримання існуючих парків, та створення нових зелених зон; , формування відповідного дендрологічного складу зелених насаджень, організація робіт зі створення та експлуатації зелених зон міста

Вплив на клімат. Погіршення клімату і мікроклімату в результаті реалізації ПДСЕРК не очікується, оскільки відсутні причини, які призводять до їх зміни. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні.

Вплив на культурну спадщину. Реалізація ПДСЕРК не призведе до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

Вплив на населення та інфраструктуру. ПДСЕРК не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення регіону. Більше того, в наслідок виконання передбачених заходів, має знизитися рівень захворюваності населення міста.

Екологічне управління, моніторинг. ПДСЕРК не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Кумулятивний вплив. Ймовірність того, що реалізація ПДСЕРК призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Синергічний вплив. Сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента - відсутні.

Коротко-, середньо- та довгострокові (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років) наслідки – негативні наслідки коротко-, середньо- та довгострокові від реалізації ПДСЕРК відсутні.

Постійні і тимчасові, позитивні і негативних наслідки – негативні наслідки постійного і тимчасового характеру від реалізації заходів ПДСЕРК відсутні. Позитивні

наслідки зазначені вище окремо для компонентів навколишнього, соціального та культурного середовища МТГ.

Транскордонний вплив. Транскордонний вплив під час реалізації положень ПДСЕРК відсутній.

Таким чином, реалізація ПДСЕРК не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних завдань ПДСЕРК має призвести до покращення екологічної та соціальної ситуації в місті.

Затвердження ПДСЕРК, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а також наукові дослідження у цій галузі у короткостроковий період (1-3 роки) буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація положень ПДСЕРК буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором розвитку на середньостроковий та довгостроковий період. У разі продовження розпочатої роботи вплив не буде відрізнятися від короткострокового.

У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки, як зазначалося вище, буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Головною метою ПДСЕРК є забезпечення сталого розвитку міста до 2050 року шляхом створення комфортних умов проживання мешканців, підвищення якості наданих послуг, пом'якшення та адаптації до негативних наслідків змін клімату, з одночасним зниженням енергозатратності міської інфраструктури та скороченням викидів CO₂.

Виконання передбачених ПДСЕРК заходів можливе лише за умови сприяння їх реалізації з боку органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ і організацій, громадських організацій та населення міста.

Основними шляхами розв'язання проблемних питань екологічного спрямування у громаді є комплекс природоохоронних заходів, які здійснюватимуться у соціально-економічній та культурній сферах. Ці заходи пов'язані зі зменшенням шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, забезпеченням раціонального використання природних ресурсів і базуються на прийнятті екологічно обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням позиції громадськості.

Виконання завдань передбачених ПДСЕРК сприятиме запобіганню погіршенню екологічної ситуації та здоров'я населення, створюватиме сприятливі умови для відтворення природних ресурсів і як наслідок досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища, що є основою екологічної безпеки громади.

Основними складовими результативності у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

Забруднення атмосферного повітря

Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити:

- технічне переоснащення парку комунального транспорту через закупівлю нових більш ефективних транспортних засобів;
- заміни бензинового палива в автомобільному транспорті на газоподібне паливо, виключення етильованого палива, застосування нейтралізаторів токсичних вихлопів.
- запровадження системи моніторингу повітря шляхом функціонування стаціонарних постів;
- підвищення ефективності роботи пасажирського транспорту через розроблення нової схеми руху, оновлення парку автобусів;

- використання велотранспорту, формування веломережі, розвиток велопарковок, заохочення до здорового способу життя;
- перехід транспорту комунальних підприємств, громадського транспорту та автотранспорту міської ради на гібридні та електромобілі;
- збільшення площі зелених насаджень на території міста;
- здійснення повітроохоронних заходів на підприємствах, які забруднюють атмосферне повітря.

Поводження з твердими побутовими відходами

Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити:

- зменшення інтенсивності утворення загальної кількості відходів;
- збільшення використання відходів як вторинної сировини;
- впровадження системи обліку, паспортизації відходів, створення та ведення реєстрів об'єктів утворення та видалення відходів;
- ліквідація стихійних сміттєзвалищ та недопущення їх утворення;
- забезпечення максимального охоплення житлових будинків приватного сектора централізованим вивезенням ТПВ;
- забезпечення екологічно безпечного збирання та перевезення ТПВ;
- придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору та транспортування побутових відходів;
- впровадження роздільного збору ТПВ;
- облаштування, будівництво та капітальний ремонт сучасних контейнерних майданчиків;
- будівництво сміттесортувальної лінії на території міського сміттєзвалища;
- компостування органічних відходів на території міського сміттєзвалища;
- влаштування станції компостування листя;
- впровадження поетапного переходу торгівельної мережі на використання паперової тари;
- реконструкції та забезпечення надійної експлуатації полігону ТПВ.

Охорона і раціональне використання водних ресурсів

Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити:

- приведення до нормативних вимог зон санітарної охорони та водоохоронних зон джерел питного водопостачання;
- проведення оцінки екологічного та гігієнічного стану джерел питного водопостачання на відповідність установленим вимогам,
- здійснення робіт з благоустрою, розчистки та поліпшення санітарного, екологічного стану струмків та водойм;
- створення на берегах місцевих водойм, річок зон масового відпочинку жителів Чортківської МТГ, з дотриманням санітарних та екологічних норм;

- проектування та винесення в натуру прибережно захисних смуг річок та водойм громади за межами населених пунктів;
- приведення у відповідність до екологічних вимог системи водопровідно - каналізаційного господарства;
- впровадження ефективних технологій очищення виробничих стічних вод та утилізація їх осадків
- вдосконалення системи контролю за станом водних об'єктів.

Землі та ґрунти

Для розв'язання проблеми необхідно забезпечити:

- запобігання та зменшення забруднення ґрунтів небезпечними відходами, хімікатами, важкими металами;
- запобігання та зменшення забруднення ґрунтів небезпечними відходами, хімікатами, важкими металами;
- розширення екологічної мережі та резервування земель, з подальшим їх включенням до складу земель природоохоронного призначення;
- рекультивацию найбільш порушених земель;
- інвентаризацию самовільно зайнятих земельних ділянок та недопущення самовільного зайняття особливо цінних земель, земель природоохоронного призначення через посилення правоохоронної діяльності.

Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів

Поліпшення якості зелених насаджень, раціональне використання та їх охорона передбачає:

- збільшення зелених зон загального користування шляхом створення нових;
- проведення інвентаризації зелених насаджень;
- проведення санітарних рубок, пов'язаних з ліквідацією старовікових, аварійно небезпечних дерев;
- утримання існуючих парків, та створення нових зелених зон;
- формування відповідного дендрологічного складу зелених насаджень, організація робіт зі створення та експлуатації зелених зон міста;
- посилення біологічної стійкості насаджень за рахунок відтворення корінних біовидів в існуючій екосистемі.

Екологічна просвіта та інформування для сталого розвитку

Поліпшення якості зелених насаджень, раціональне використання та їх охорона передбачає:

- розробка схем місцевої екологічної мережі;
- висвітлення про стан довкілля та популяризація екологічних цінностей, проведення планомірної, комплексної просвітницької діяльності з питань екологічної безпеки, захисту довкілля та сталого розвитку;
- сприяння громадським організаціям в організації екологічних заходів.

Виконання ПДСЕРК дозволить:

- покращити стан атмосферного повітря та створити умови щодо подолання негативних наслідків змін клімату;
- поліпшити екологічне природне середовище та естетичну привабливість міста;
- покращити якісний стан води (шляхом реконструкції міських очисних споруд, обладнання локальними очисними спорудами витоків зливової каналізації);
- підвищити екологічну свідомість громадян.

Виконання заходів, передбачених ПДСЕРК, матиме позитивний вплив на всі складові довкілля, поліпшення загального екологічного та естетичного стану території Чортківської МТГ.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

Під час підготовки звіту про стратегічну екологічну оцінку визначено доцільність і прийнятність планованої діяльності і обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля, а також оцінено вплив на навколишнє середовище, прогноз впливу на навколишнє середовище, виходячи із особливостей планованої діяльності з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов.

Для здійснення стратегічної екологічної оцінки застосовані наступні методи, які передбачають:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- проведення аналізу слабких та сильних сторін проекту ПДСЕРК з точки зору екологічної ситуації;
- проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки впливу виконання заходів ПДСЕРК на складові довкілля та на стан здоров'я населення;
- моніторинг фактичного впливу впровадження заходів ПДСЕРК на довкілля.

Для проведення стратегічної екологічної оцінки буде використана наступна інформація: доповіді про стан довкілля; статистична інформація щодо споживання енергоносіїв; дані моніторингу стану довкілля та енергоспоживання; експертні оцінки; інша доступна інформація.

Зокрема були використані Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Тернопільській області у 2020 році <http://ecoternopil.gov.ua/index.php/stan-dovkillya/reg-dopovid>, обласні програми (<http://te-rada.org/?id=300>) та місцеві програми <https://www.chortkivmr.gov.ua/dokumentu/programy/>.

Статистична інформація, зокрема щодо навколишнього середовища <http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoNS.html>.

Для оцінки впливу на здоров'я населення використовувався довідник "Показники здоров'я населення" <http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=236> .

Окрім того були проаналізовані вимоги державних будівельних норм (ДБН) <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1> та державні санітарні правила та норми <https://medprosvita.com.ua/moz-derzhavni-sanitarni-pravila-normi-pidbirka/> .

При проведенні СЕО використовувались наступні методи:

- Статистичні методи аналізу та прогнозування. З метою оброблення масиву даних та формування прогнозних величин в майбутньому. Використовувались при наявності масиву даних та побудови моделей розвитку.

Метод експертних оцінок, який використовується при відсутності про об'єкт прогнозування достовірних відомостей або якщо масив даних не підлягає математичному аналізу.

У контексті стратегічної екологічної оцінки були розглянуті два сценарії розвитку:

- оптимістичний, якої демонструє позитивну динаміку, яка можлива за умови успішної реалізації ПДСЕРК;

- гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується ПДСЕРК, за яким більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію.

В якості альтернативи розглянули "нульовий сценарій", тобто опис, прогнозування та оцінку ситуації у випадку незатвердження ПДСЕРК, то реалізація такої альтернативи не дасть змоги збільшити позитивні впливи на довкілля і здоров'я населення, які мають бути наслідком виконання заходів ПДСЕРК, і не забезпечить поступу у досягненні збалансованого (сталого) розвитку Чортківської міської ТГ.

За результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію "нульового сценарію" подальший сталий розвиток міста є дещо ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах міста, продовження подальшого неефективного використання екологічних ресурсів. ПДСЕРК, натомість, побудований на засадах збалансованого (сталого) розвитку, а тому має перевагу над альтернативним "нульовим сценарієм" розвитку.

Результати проведення цільового аналізу планованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому, регіональному та національному рівнях, виявили необхідність прийняття ПДСЕРК.

В інтересах ефективного та сталого розвитку міста та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої ПДСЕРК.

У ході виконання СЕО Робоча група зіткнулася з рядом проблем, які суттєво ускладнюють більш повне і глибоке здійснення СЕО для ПДСЕРК, зокрема:

1. Недостатність джерел і аналізу інформації. Інформація щодо виникаючих проблем у сфері охорони довкілля та охорони здоров'я характеризується такими основними структурними компонентами: вплив на клімат; атмосферне повітря; водні ресурси в усіх їх видах; земельні ресурси та ґрунти; біорізноманіття (рослинний і тваринний світ, лісові ресурси, об'єкти і території ПЗФ); відходи (ТПВ, відходи промислового виробництва, небезпечні, токсичні і медичні відходи, радіоактивні відходи, відходи сільськогосподарськогосподарського виробництва то що); промислові і комунальні стоки; охорона здоров'я і медицина загалом. Державна служба статистики України не структурує і не аналізує достатньо глибоко і повно перелічені вище компоненти сфери охорони довкілля та природокористування для Плану на регіональному та місцевому рівнях. Значна частина інформації збирається методом вибіркового обстеження, що знижує її точність. Також використовувався метод експертних оцінок.

2. Відсутність досвіду і практики організації ефективного і комплексного моніторингу стану довкілля на рівні громади та системи реагування на його результати.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що ПДСЕРК відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів ПДСЕРК не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації ПДСЕРК, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Згідно розділу 5 статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля.

Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення повинен відповідати вимогам зазначеним у Постанові КМУ від 16.12.2020 №1272.

Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання ПДСЕРК для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік та оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання ДДП для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання ПДСЕРК, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням ПДСЕРК;
- виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків виконання ПДСЕРК для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки виконання документа державного

планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник вживає заходів для їх усунення, а також подає органу державної влади або органу місцевого самоврядування, який затвердив документ державного планування, пропозиції щодо внесення змін до такого документа з метою усунення негативних наслідків. У такому разі зміни, що вносяться до документа державного планування, підлягають SEO.

Перелік екологічних індикаторів наведений у таблиці 9.1.

Таблиця 9.1

Перелік екологічних індикаторів для здійснення моніторингу наслідків виконання
Плану

№	Індикатор	Джерело даних
1. Покращення якості атмосферного повітря		
1.1	кількість промислово-виробничих підприємств, що мають проекти організації санітарно-захисної зони та ступінь їх реалізації, одиниць із загальної кількості зареєстрованих підприємств	Статистична звітність
1.2	обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел викидів, тонн/рік	Статистична звітність
	кількість проб стану атмосферного повітря середньодобових та максимальних разових концентрації забруднюючих речовин у повітрі з перевищенням відповідних ГДК, % від загальної кількості проб/день, проб/місяць, проб/рік	Автоматичні станції моніторингу, разові лабораторні вимірювання
1.3	скорочення/збільшення викидів в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, т на рік	Статистична звітність
2. Покращення стану водних ресурсів		
2.1	кількість домогосподарств, підключених до централізованої системи водопостачання, % від загальної кількості	Статистична звітність
2.2	кількість домогосподарств, підключених до централізованої системи водовідведення, % від загальної кількості;	Статистична звітність
2.3	обсяг стічних вод від житлово-комунального сектору та промислових підприємств, м ³ /рік	Статистична звітність
2.4	обсяг стічних вод, задіяних в системах оборотного водопостачання, м ³ /рік	Статистична звітність
2.5	розвиток мереж та споруд системи централізованого водопостачання, км/рік; споруд/рік	Статистична звітність
2.6	розвиток мереж та споруд системи дощової каналізації, км/рік; споруд/рік	Статистична звітність
2.7	частка населення, яке має доступ до безпечної питної води і централізованого водопостачання, %;	Статистична звітність
2.8	частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів, %;	Статистична звітність
3. Охорона і раціональне використання зелених насаджень, збереження природно-заповідного фонду		
3.1	Частка створення зелених насаджень загального користування, га/ % від загальної площі населеного пункту	Статистична звітність
3.2	площа земель органічного виробництва, тис. га, та їх частка у загальній площі сільськогосподарських угідь, %	Статистична звітність
3.3	частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території ТГ, %;	Статистична звітність
3.4	площа зелених насаджень, тис. га	Дані земельного кадастру
3.5	довжина розчищених русел річок (водойм), км	Власні дослідження МТГ
4. Енергетика та енергоефективність		
4.1	Споживання енергоресурсів установами комунальної власності, МВ год рік	Енергомоніторинг в МТГ
4.2	Споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешка-	Енергомоніторинг в МТГ

	нців, , МВ год рік	
4.3	частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %	Енергомоніторинг в МТГ
4.4	скорочення обсягу викидів, тСО ² рік	Енергомоніторинг в МТГ
5. Вдосконалення системи поводження з відходами		
5.1	обсяг утворених ТПВ відходів, тонн/рік	Статистична звітність
5.2	Обсяги утворення промислових відходів на території міста, тонн/рік	Статистична звітність
5.3	Обсяги утилізованих промислових відходів, тонн/рік	Статистична звітність
5.4	Обсяги накопичених промислових відходів, тонн/рік	Статистична звітність
5.5	обсяг відсортованих вторинних ресурсів, тонн/рік, % від загального обсягу утворених відходів	Статистична звітність
5.6	кількість домогосподарств, що уклали договір на вивезення відходів, % від загальної кількості	Статистична звітність
5.7	частка спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів, %;	Статистична звітність
5.8	співвідношення частки перероблених та утилізованих відходів до утворених	Статистична звітність
6. Здоров'я населення		
6.1	кількість випадків захворюваності дитячого та дорослого населення на захворюваннях органів дихання, кількість випадків/рік	Статистична звітність
6.2	Кількість новоутворень у жителів міста, кількість випадків/рік	Статистична звітність
7. Підвищення екологічної свідомості населення, здійснення екологічної просвіти		
7.1	підвищення рівня інформування громадян про стан навколишнього середовища, к-сть заходів	Власні дослідження МТГ
7.2	доступність інформації про аеропалінологічну обстановку і токсико- мутагенні ризики для населення	Власні дослідження МТГ
7.3	кількість екологічних брендів і виробників екологічно чистої продукції	Власні дослідження МТГ

У сфері охорони повітряного басейну необхідно перевіряти:

- виконання технологічних та санітарно-технічних заходів (впровадження нових мало- та безвідходних технологій на промислових підприємствах, модернізація існуючих об'єктів тепло-енергопостачання, впровадження теплових установок сучасного типу з використанням природних джерел енергії, тощо);

- зменшення / збільшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря стаціонарними та пересувними джерелами забруднення.

Контроль за охороною водних ресурсів включає нагляд за відведенням та очищенням поверхневих стічних вод з території міста, встановленням меж прибережних захисних смуг та додержанням на їх території режимів господарської діяльності, благоустроїм водних рекреаційних зон, а також за виконанням технологічних та технічних заходів на промислових об'єктах

Ефективність роботи систем водопостачання та каналізування (в тому числі злива-ва каналізація) визначається за результатами лабораторних досліджень якості питної води та води водних об'єктів у пунктах водокористування населення за хімічними та бактеріологічними показниками.

Спеціалізовані лабораторії органів санітарно-гігієнічного контролю повинні вести облік найбільш потужних джерел шуму, вібрації та електромагнітного випромінювання на території міста.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу території на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно щорічно проводити поглиблений аналіз лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту. Для цього доцільним є налагодження системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, надра, фізичні фактори впливу) з організацією стаціонарних постів та пунктів контролю в межах житлової, промислової та рекреаційнооздоровчої зон, а саме:

- розміщення стаціонарних постів спостереження за станом атмосферного повітря на ділянках вулиць з найбільшою інтенсивністю транспортних потоків;
- здійснення моніторингу стану ґрунтів та якості води водних об'єктів, в тому числі в пунктах водокористування населення (пляжі, зони відпочинку) за хімічними та бактеріологічними показниками.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення міста з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані. Для цього необхідно доповнити дані статистичної звітності у сфері навколишнього середовища.

Здійснення моніторингу впливів виконання ПДСЕРК на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дасть можливість своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення, а також проводити інформування населення міста про стан реалізації ПДСЕРК, поточні ускладнення та прогностичні терміни їх усунення.

Здійснення моніторингу покладається на Чортківську міську раду, яка має здійснювати загальну координацію, методичне та інформаційне забезпечення процесу моніторингу, а також підготовку узагальненого звіту про результати моніторингу ПДСЕРК.

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Враховуючи географічне місце розташування Чортківської МТГ на значній відстані від межі сусідніх держав ймовірні транскордонні наслідки на довкілля та здоров'я населення відсутні.

11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію.

Завдання та заходи ПДСЕРК розроблені з урахуванням завдань та заходів у відповідних галузях і сферах діяльності, заходів міських цільових програм розвитку, затверджених міською радою. Заходи мають адресне спрямування з визначенням відповідальних виконавців, термінів реалізації, джерел та обсягів фінансування.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля Чортківської міської ТГ визначаються законами України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року", "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про охорону атмосферного повітря", "Про стратегічну екологічну оцінку", "Про оцінку впливу на довкілля", "Про відходи", "Про інвестиційну діяльність", Водним кодексом України, Указом Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року".

Цілі та завдання ПДСЕРК спрямовані на реалізацію цілей та завдань, визначених «Угодою мерів щодо сталого розвитку та захисту клімату» та стратегії розвитку Чортківської міської територіальної громади до 2030 року, та орієнтовані на реалізацію інноваційного сценарію.

“План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Чортківської міської територіальної громади до 2030 року ” спрямований на забезпечення сталого розвитку міста до 2050 року шляхом створення комфортних умов проживання мешканців, підвищення якості наданих послуг, пом'якшення та адаптації до негативних наслідків змін клімату, з одночасним зниженням енергозатратності міської інфраструктури та скороченням викидів CO₂.

Загалом, реалізація ПДСЕРК за умови врахування рекомендацій СЕО, має позитивно вплинути на якість атмосферного повітря та клімат та якість водних ресурсів.

Реалізація ПДСЕРК має призвести до покращення стану здоров'я населення та підвищення рівня безпеки населення.

Виконання заходів ПДСЕРК не загрожує територіям з природоохоронним статусом, які є найбільш чутливими елементами територіальних екосистем. Заходи ПДСЕРК не суперечать міжнародним угодам, державним програмам та планам, а навпаки спрямовані на їх безумовне дотримання та виконання. Розроблення ПДСЕРК було проведено з урахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Впливи на довкілля, що будуть виникати при проведенні заходів, не будуть перевищувати нормативно допустимих рівнів, що забезпечуватиметься застосуванням сучасних технічних рішень та проходження процедури оцінки впливу на довкілля (ОВД) на місцевих рівнях, за потреби.

Система запропонованих у ПДСЕРК показників включає екологічні показники та показники здоров'я населення.

З метою забезпечення цілісності системи планування регіонального розвитку проєкт ПДСЕРК враховує положення програмних документів, які діють на державному та регіональному рівнях, екосистемний підхід та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління та врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Реалізація ПДСЕРК не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим, реалізація багатьох оперативних завдань ПДСЕРК має призвести до покращення екологічної ситуації в місті.

Затвердження ПДСЕРК, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а також наукові дослідження у цій галузі у короткостроковий період (1-3 роки) буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація положень ПДСЕРК буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором регіонального розвитку на середньостроковий та довгостроковий період. У разі продовження розпочатої роботи вплив не буде відрізнятися від короткострокового.